

Ազգ

25 Հունվար 2019 ՈՒՐԱԹ 3(5550)

ՀԱՍԱՐԿԱԿԱՆ-ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԹԱԿԱՆ ՀԱՐԱԹԱԹԵՐԹ

ՕՐԵՐԻ ՀԵՏ

Թուրք-ադրբեջանական դաշինքը գործողության մեջ

Յուսումնամատչելի է, որ մեր մասնագետները ինչ-որ սեղ. թերևս արագորձնախարարությունում կան բանակի կենտրոնական շտաբում, հետևում, գրանցում եւ վերլուծում են այն բոլոր խախտումները, որոնք թուրքի կասարում է Նախիջեանի հասկանում, ուսնձգություններ՝ 1921 թվականի մարտին Մոսկվայում կնքված ռուս-թուրքական սխրահռչակ տայմանագրի 3-րդ հոդվածի եւ նույն թվականի հոկտեմբերին վերահաստատված՝ առավել սխրահռչակ Կարսի տայմանագրի 5-րդ կետում անագրված դրույթների դեմ: Յիտեցնեն հասկադես Մոսկվայի տայմանագրի այն դրույթը, որը Ադրբեջանին արգելում է իր «խնամակալությանը» հանձնված Նախիջեանի ինքնավար հանրադեսութայն խնամակալությունը զիջել որեւէ երրորդ դեսութայն:

Մինչդեռ այսօր, եւ արդեն վաղուց, Ադրբեջանը Թուրքիային է զիջել Նախիջեանի ոչ միայն խնամակալությունը, այլ ամեն ինչը, ճանադարհներից սկսած մինչեւ առեւտրասեստական կառույցները, կրթական եւ առողջադահական ցանցը, եւ ամենագլխավորը՝ ռազմական դաւեսդանությունը՝ հարձակողական գեներից ու զինասեսակներից մինչեւ զինվորական մարզիչներ ու «խորհրատարներ» մասակարարելը:

Յենց օրերս ամերիկայն Աւանավոր Stratfor ռազմադադական վերլուծությունների կայքէդում հրադարակվեց հոդված, որտեղ նկարագրվում է Նախիջեանում արդեն գործող ռազմադադական: Յարց է առաջանում. ո՞ւմ դեն է սեսդծված այդ ռազմակայանը՝ «խլամական ահաբեկչութայն», րդերի, Իրանի, թե՛ ռուսների: Պարզից էլ դարզ է Յայասանի: Թուրք-ադրբեջանական հեռահար թնդանոթներն ու հրթիռները սեսական վսանգ են ոչ միայն սահմանամերձ հայկական բնակալայրերի ու երեսան-Մեղրի միջազգային ավսոնանադարհի, այլեւ՝ թռչնի թռիչքով ընդամենը 60 կմ հեռավորության վրա զսնվող մեր մայրադադի համար: Եվ այս իրադրության Յոնին առավել անմիտ են թվում նորելուկ թե հնելուկ մի արւ արեւմսամես գործիչների նկրսումները ռուսական ռազմակայանի դեմ, իբր իրենք դաւեսդանում են Յայկական դեսութայն գերիխանական իրակումները: Արժե հարց սալ սնաններին՝ Գերմանիան, ճարդնիան, Յիլիդիները, Յարավային Կորեսն եւ նույնիմն Թուրքիան գերիխան դեսություններ չե՞ն, որ իրենց սարածներում «հյուրընկալում են» ամերիկայն հզորագույն ռազմադադաներ:

Անուես, Նախիջեանի նկասմամբ թուրքական «հոզասարությունը» նոր երեսույթ չէ: Դեսես 1994-ին հայր Ալիեը կոչ էր անում Անկարային իր հովանու սակ վերցնել հայադական այդ սարածը՝ «ամբողջութայնը»: Իսկ ինչ ավելի ուս Թուրքիայի նախագահ Թուրքաթ ֕զալը հենց Յայասանի Յանրադեսություններն էր հռչակում «անիծալ սեդ» թուրք-ադրբեջանական, ավելի ճիտ՝ համաթուրանական իր նկրսումների դիմաց: Եվ զարմանալի է, որ մեր որոս գործիչներ չեն զհսակցում, որ Յայասանն է, ներադալ անուես Արցալը, այն թումբը, դասվարը, որն արգելում է համաթուրանականության ծավալումը մինչեւ Միջին Ասիա: Եվ բնավ դասահական չէ, որ նախորդ արաթվանից Բավում սեղի ունեցող բողոքի ցույցերում օրերս նմարվեցին «գորոս զայլեր» իրենց համաթուրական լոզունգներով:

Յայսնի իրողություն է, որ նախիջեանյան ճակադը հասկադես ախսուծացավ անցյալ մայիս ամսից սկսյալ: Իմ տղավորութայնը, դա սեղի ունեցավ այն բանից հեսո, երբ վարչադես Նիկոլ Փաւիդյանը կրկնակի հայասարություն արեց Արցալի հարցի արուց բանակցություններում Ասեփանակերը որտեղ զլխավոր բանակցող կողմ ներգավելու եւ, միաժամանակ, բանակցություններում դաւեսոնական երեսանի լիազորված չլիներու մասին: Յակառակորդ կողմից դա մեկնաբանվեց որդես նոր իխանությունների ձգսում կոնֆլիկտից դուրս զալու: Եվ թեժացնելով հենց նախիջեանյան ճակադը, Բաբում, անուես Անկարայի հես համախորհուրդ, ուզեց արեսել, որ իր գործը հենց Յայասանի Յանրադեսության հես է: Եվ այնուհեսե է, որ Իլիամ Ալիեը, հասկադես Փաւիդյանի հես «վերելակային» հանդիդումներից հեսո, սկսեց մի կողմից «ողջումել»՝ դարաբարդյան կլանից՝ հայկական դեսական իխանության ձերազասումը (ըս երեսույթին չիտելով իր ծագումնաբանությունը որդես նախիջեանյան կլանի անդամի), իսկ մյուս կողմից՝ արուեսակեց ու արուեսակում է Յայասանը առավել եւ ավելի խիտ մեկուսացնելու սղառնալիները, որին օրերս հեսեւեց Թուրքիայի արագորձնախարար Մելուք Չաուսուղլուինը՝ այս սարի Ղարաբաղի հարցով ավելի նղասակասլաց ախասելու վերաբերյալ:

Առայծմ այնքան էլ դարզ չէ, թե Չաուսուղլուն դեղի ո՞ւր է ուզում սլանալ, սակայն ներկա տայմաններում, երբ հասկադես, Մնացականյան-Մամեդյարով փարիզյան չուսժամյա հանդիդումից հեսո եռանախազահների, ԵՄ արսաին հարաբերությունների զծով հանձնակասարի զրասեսնակի, ինչդես նաեւ, ամենից ուսագրավը, նախագահ Թրամփի «խաղադահական» եւ «խաղադատրաստվածութայն» աղադրանքները հնչեցին, որոնք վերադիր զրնգաց արագորձնախարար Լավրովի՝ հակամարտության հանգուցալուծումը արադեսնող հայասարությունը:

Այդ եւ սնան բոլոր հայասարությունների ենթասեսթթ թերես դարզ կղառնա առաջիկա օրերին, եթե Փաւիդյան-Ալիե Դավոսյան հանդիդումն վերաբերյալ կոնկրես որեւէ բան դարզվի: Մինչ այդ՝ Փաւիդյանի կառավարությունը դես է զհսակցի, որ Յայասանը գնում է դեղի փաղափական մեկուսացում: Յաւի առնելով Մոսկվա-Անկարա ներկայիս «մեղրամիդը», առավել հեսեւողական դես է լինել Ռուսասանի հես հարաբերությունները առավելագույնս սերացնելու փայլերում: Իսկ երկրորդ՝ դես է իսկույն ընդառաջել Թեհրանից մեր վարչադեսին ուղղված հրավերին. Իրանը մեր բնական դաւեսակիցն է Թուրքիա-Ադրբեջան ծավալադաւեսական նկրսումների դեմ:

ՀԱՄԱՐ ԱՎԵՏԻՔՅԱՆ

Փաշինյանը Դավոսում շեշտել է ԼՂ ինքնորոշման իրավունքի գերակայությունը

Ադրբեջանի նախագահ Ալիեի հես 3-րդ՝ Դավոսում սնեսական համախարային ֆորումի արանակներում կայացած հանդիդումից առաջ, Յայասանի վարչադես Նիկոլ Փաւիդյանը ավսրիական APA, գերմանական dpa լրասվական գործակալություններին հաղորդել է իր դահանջը, որ «Թիրլեր թագեսդայությունի» վերնագրի համաձայն՝ «Յայասան. Ադրբեջանը Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության հարցում ընդառաջ դիտի զա» ձեսակերդամար՝ նաեւ իր դեկավարած երկրի դահանջն է: Վերբերյալ վերնագրով լրասվությունից իրազեկ եմ դառնում, որ վարչադեսը դասասխանելով dpa-ի հարցին հսակ հայասարել է՝ «Անհար է այս հակամարտությունը լուծել առանց հաւի առնելու ԼՂ ժողովրդի ինքնորոշման իրակումը»: «Մեմ կամենում եմ ԼՂ հակամարտությունը լուծել բացառադես խաղաղ ճանադարիով», ասել է Փաւիդյանը եւ արուեսակել. «հույս ունեմ, որ Ադրբեջանն էլ սնանադես կհայասարի ու կընդունի (կնանաչի) հակամարտության լուծման այս ուղին»:

Ա. ՀՈՒՄԵՐՅԱՆ

Զսխալվելը դժվարանում է

ՄԱՐԻԵՏԱ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Ովքեր են կառավարության ձախողման արառումները: Դրանք այնքան արես են, որ թվելն անգամ հողեցուցիչ կլիներ: Դրանք այն բոլոր փաղափական ուժերն են, որոնք ներկայացված չեն Ազգային ժողովում, բոլոր այնդես մսածողներն են, որոնք կարծում էին, որ նախկին իխանության հեռացման հես իրենց բոլոր խնդիրներն ավսոնաս լուծվելու են, Նիկոլ Փաւիդյանի հես ժամանակին փայլողներին հընթացս խառնված այն դասեսդաւեսներն են, որոնք անվարձահասույց են մնացել: Բոլոր այն մարդիկ, որոնք նախկինում օրենք էին արանցում եւ հարսանում՝ դասավորներ, հարկ չվճարողներ, մանր ու լ ու ռ դաւեսոն զբաղեցնող հովանավորյալ անդիտաններ... թվելն անգամ դժվար է: Եւ իհարկե այն դաւեսոնյաները, որոնք դարադադես չեն կարող նոր ձեսով ախասել:

Կառավարության հակառակորդը մեր բոլորի վաս սովորութայն է, երբ ամեն մեկիս թվում է, որ ինքն ավելի լավ այս կամ այն դաւեսոնը կվարեր կամ ավելի լավ կկառավարեր երկիրը, փան դա Փաւիդյանն է անում: Նայեթ սոցիալական կամ ցանցերը՝ ամեն կթվորուիի (սա՝ փոխաբերաբար, իրական կթվորուիուց ներողութայնը) հիմա խորհուրդ է սալիս նախարարին ու վարչադեսին՝ ինչ անել, ինչդես դեսութայն կառավարել: Յակադես արեսիվ են սղիալական ցանցերի օգսաեր սարիով կանայք, որոնք մինչ այս փառաբանում եւ զովաբանում էին իրենց արես ու փրկիչ Նիկոլին, հիմա նույն արեսիվութայնը (ճիտ, թե սխալ են՝ կարելու չէ) հարձակվում են օրենքով նախասեստված սասներեսերող ախասավարձ սսաղողների վրա ու նրանց անբարոյական կոչում, կամ խել սովորեցնում ուզած դաւեսոնյային, Նիկոլին էլ կոչում՝ դրանց բոլորի հախից զալ:

Այս իրակիճակում դժվար է չսխալվելը, փանի որ անընդիաս սեփական երեսայի վրա բղավող ծնողների դարազայում՝ երեսայի սխալվելու հավանականությունը բազմադասկվում է: Ոնց որ բոլորը սղասես, որ Ալեկան ընկնի: Արածին ու անգամ չարածին են ամիջադես հակադարձում: ➔8

Գերմանացի ներդրողը 2019-ին ՀՀ կառավարությունից հատակ քայլ է ակնկալում

Վարչապետի գլխավորած պասվիրակությունը պաշտոնական այցով կլինի Գերմանիայում

ԱՆԱՐԻՏ ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ

Գերմանիա

«2019-ը գործերի՝ սարի» վերնագիր դարձած հարցին գերմանական արսաին սնեսական նորություններին հեսամոս OWC հանդեսն անդրադառնում է Յայասանում «թավւյա հեղափոխությունից» հեսո վարչադես Փաւիդյանի՝ իր երկրի փաղափաղիներին, նաեւ ներդրողներին սրված խոսուսներին ու դրանք 2019-ին իրագործելու հնարավորություններին՝ զրուցակից ունեմալով Յայասանում Գերմանական սնեսական միության դեկավար Դիիթմար Կարլ Շթիլին: Վարչադես Փաւիդյանի զլխավորած դասվությունը՝ հունվարի 31-ից փերսվարի 1-ը Զլույն եւ Բեռլին կասարելիք դաւեսոնական այցին ընդառաջ սույն հարցազրույցն առավել կարելուրվում է:

Ինչու՞, ինչու՞ գերմանացի ներդրողի դիտի հեսարիի Յայասանի փոքր արական, հարցնում է հանդեսի թղթակիցը: «Այո, արական փոքր է, բայց այն հասկադես հեսարիի կարող է այն ներդրողներին, որոնք Յայասանը եւ ԱՄՆ-ի եւ Իրանի միջեւ կամուրջ են սեսում: Մրանով գործարարները կարող են մուս ունեմալ նաեւ այլ արական, ասեմք՝ Ռուսասանի: Յայասանը արես լավ եւ սերս հարաբերություններ ունի Իրանի հես, դա կարող է արես զրավիչ լինել գերմանացի ներդրողների համար, առնվազն նրանց, որ ներգրավված չեն ԱՄՆ արական: Յայասանում արես ոլորներ արղիականացման կարի ունեն, դրանց մեջ առավելաբար՝ զյուղասեստությունն ու սննդի վերամսակման ոլորները, որ գերմանացի ներդրողների, մեբեմաներ ու սարավորումներ մասկարարող ընկերությունների համար լավ հնարավորություն են սեսդում: ➔2

Յայասանի եւ Իսրայելի պատմական ընդհանրությունների ու առանձնահատկությունների մասին

Սիրիայում բուժերալիս գոտու ստեղծման թուրք-ամերիկյան

էջ 7

ՄԱՆՈՒԿ ԱՐԱՄՅԱՆ

Այն, որ Հայաստանի տնտեսության վիճակը վասթարանում է, նկատելի է անգամ անգն աչքով: Փակված եւ փակվող ձեռնարկություններ, գյուղատնտեսական բերքի մեծ կորուստ, ներդրումների ծավալների նվազում: Որքան էլ վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանը փորձի իր Դավիտ մեկնելը ներկայացնել ներդրումներ ներգրավելու համար անհրաժեշտ ուղեւորություն, միեւնույնն է, այն մնալու է որդես մեր բոլորիս՝ ղեկավար քաղաքի հաշվարկ վարչապետի եւ նրա շրջապատի անհամաս ուղեւորություն Շվեյցարիա: Դավիտյան համաժողովից ներդրումների անկնայիքը սին է, որի մասնաճառը ոչ թե ներդրողներն են, այլ հայաստանյան իրականությունը:

Հայաստանն ինքնին գրավիչ երկիր է ներդրումների համար՝ փոքրաթիվ եւ ցածր վճարումնակություն ունեցող բնակչություն եւ սղառման փոքր շուկա, արտաքին աշխարհի հետ ճանապարհների լուրջ խնդիր, երկկողմանի շրջափակում եւ ղախտերով ղախտեր:

Իրականությունը ներդրումների մասով

Փաստացի իրավիճակ հարեւաններից երկուսի հետ: ԵԱՏՄ մուտքը թեւեւ հնարավորություն սվեց ներդրողներին առաջարկել մուտք գործել ոչ թե Հայաստանի փոքր շուկայ, այլ միության ընդհանուր շուկա, բայց նրանք չեն շահառում օգտվել այդ հնարավորությունից: Հասկալալու առիթվա՝ մայիսին տեղի ունեցած «թավաճալ» կոչվող հեղափոխությունից եւ իշխանության գլուխ ներկայիս վարչապետի եւ նրա՝ կառավարումից անտեղյակ թիմի անցնելուց հետո, ներդրողները հայտնվեցին առավել անմոտաս վիճակում:

Հանդգիչ է Նիկոլ Փաշինյանի հայտարարությունները, թե ինքը ներդրողների հետ «փայլ» չի մտնում եւ կարող է երաշխավորել նրանց ներդրումների անվտանգությունը: Նա այդպես էլ չբացահայտեց գեթ մեկ դեմո, երբ որեւէ ներդրող դժգոհի այն բանից, որ նախկինում իշխանությունը «փայլ» է մտել կամ ցանկացել է այդպես անել: Ինչ վերաբերում է ներդրումների ղաշտակմանը, ապա նման հայտարարություններ արել են առանց բացառության բոլոր նախորդ նախագահներն ու վարչապետները: Միամիտների կամ անտեղյակների համար է դա նորություն, իսկ ներդրողներին նման հայտարարություններով չես գրավի՝ նրանք ոչ առաջիններից են, ոչ՝ երկրորդներից:

Անցած 9-10 ամիսների ընթացքում վարչապետի կողմից նախաձեռնված անախարհող արձակված սնտավարողների դեմ՝ իբր թե կոռուպցիայի դեմ ղախարելու ղախարակով, բավականին բացասական ընկալում է ձեւավորել ներդրումների առումով: Հիշեցնենք, որ դիմակավորված սուուուներն ու ընկերությունների գործարար համբավը վարկաբեկող ղաշտակման կառույցների ինտերդակցությունները առնչվեցին ինչպես տեղական ներդրողների ընկերություններին, այնպես էլ օտարերկրյա՝ այդ թվում այնպիսի համակարգային ներդրողներին, ինչպիսիք ռուսական «Գադգորմ Արմենիան», «Հարավկովկասյան երկաթուղին» կամ ֆրանսիական «Վելոլիան» են: Վերջին տարիների խոշորագույն Անուկարի 370 մլն դոլարանոց ներդրումային ծրագիրն էլ կասեցված է արդեն 8 ամիս, իսկ կառավարությունը ոչ մի կերպ չի ղաշտակում:

ղանում ներդրողին: Այս ծրագրի կատարման բացասական արձագանքի մասին խոսել են մասնավորապես Հայաստանում ԱՄՆ եւ ԵՄ դեստամները: Հավելենք, որ Երեւանի նոր ՋԷԿ-ի եւ Շնորհի ՀԷԿ-ի խոշոր ներդրումային ծրագրերը, որոնցից առաջինը անբողջությամբ համաձայնեցված էր Հայաստանի նախկին կառավարության հետ, իսկ երկրորդը գնվում էր այդ փուլում, չհրազորվեցին եւ այժմ էլ խոստերից այն կողմ դեռ գործնական շեղանալիք չկա:

Եվ ահա, ներդրումների այս աղետալի եւ տնտեսական աճի սղընթաց անկման ֆոնին, Նիկոլ Փաշինյանը արել է հետեւյալ ղրառումը.

«ՀՀ վճարային հաշվեկշիռի սվալներով, 2018 թվականի երրորդ եռամսյակում օտարերկրյա ուղղակի ներդրումները 50%-ով աճել են՝ 2017 թվականի նույն եռամսյակի համեմատ: Այսպես, 2018-ի երրորդ եռամսյակում ՕՈՒՆ-ների ղուտ ներհոսքը (ղախարակությունների ղուտ ստանձնումը) կազմել է 75.5 մլն դոլար՝ 2017 թվականի 50.9 մլն դոլարի դիմաց: Սա էլ այդ նույն ցուցանիշի դիմանկան է

դեմ նվեց, սկսվել են 2017 թ.-ից եւ կատարվել 2018 թ.-ի երկրորդ եռամսյակում: Վարչապետը չի կարող նեւել ղոնե մեկ ներդրումային ծրագիր, որը ներգրավել է իր կամ իր կառավարության ղանգերով: Այդպիսի ներդրում ղարգաղես չկա:

Եվ մի հանգամանք, որ հաստատ է նկատվել վարչապետի ամեն ասածից հիացողներն ու նրան փառաբանողները, այն է, որ չնայած 2018 թ.-ի ներդրումների աճին, այն շարունակում է ցածր մնալ առաջին եռամսյակի համեմատ: Ավելին, առգամ երկրորդ եւ երրորդ եռամսյակների ներդրումները միասին վերցրած չեն հասնում առաջին եռամսյակի ներդրումների չափին: Նիկոլ Փաշինյանի վարչապետության վեց ամիսներին միասին վերցրած ներդրումները կազմել են 85,4 մլն դոլար, իսկ Կարեն Կարաղետյանի վարչապետության առաջին եռամսյակում, ինչպես նեւել է, 94,2 մլն դոլար:

Հետաքրքրական է, թե ինչպե՞ս կարելի է նման վիճակագրությունը ներկայացնել որդես նվաճում, այն

2017-2018թթ. ընթացքում՝ ղուտ եռամսյակների:

2017 թ. I եռամսյակ, 68 մլն դոլար
2017 թ. II եռամսյակ՝ 29.1 մլն դոլար
2017 թ. III եռամսյակ՝ 50.9 մլն դոլար
2017 թ. IV եռամսյակ՝ 101.8 մլն դոլար
2018 թ. I եռամսյակ՝ 94.2 մլն դոլար
2018 թ. II եռամսյակ՝ 8.9 մլն դոլար
2018 թ. III եռամսյակ՝ 75.5 մլն դոլար
Ի դեմ, սա այն նույն ցուցանիշն է, որի՝ երկրորդ եռամսյակի նվազման մասին հաճույքով ու անղաղար խոսում էին մեր ընդդիմախոսները: 2018 թվականի չորրորդ եռամսյակի սվալները (վճարային հաշվեկշիռը) դեռ չեն հրաղարակվել: Դուրսով:

Ավնհայտ է, որ ներդրումների վերաբերյալ Նիկոլ Փաշինյանի հրաղարակած ցուցանիշները ոչ միայն հղախարանալու ղաշտան չեն, այլ ընդհակառակը:

Առաջին հերթին նեւենք, որ ներդրումները մինչ իրականություն դառնալը, անցնում են երկար ճանաղարհ: Հետեւաբար, 2017 թ.-ի եւ 2018 թ.-ի առաջին եռամսյակի ներդրումների աճը նախորդ կառավարության ղանգերի աղյուսնով է եղել: Ի դեմ, այդ ընթացքում ներդրումների աճը շարունակական է եղել եւ հասկանալական է, որ 2018 թ.-ի առաջին եռամսյակում՝ տնտեսաղես ոչ ակտիվ ժամանակաշրջանում, ներդրումների ծավալը հասել է 94,2 մլն դոլարի:

Սակայն, եթե ներդրումներ ներգրավելու համար երկար ժամանակ է ղախանցվում, աղա դրամ կարող են դաղարել օտերի ընթացքում: ղախտահական չէր, որ 2018 թ.-ի երկրորդ եռամսյակում, երբ Հայաստանը ցնցվում էր «սիր եւ հանդուրժողականության» հեղափոխությունից, ներդրումները նվազել են 11 անգամ:

2018 թ.-ի երրորդ եռամսյակում ներդրումներն իսկաղես ավելացել են: Սակայն դրամ որեւէ կաղ չունեն նոր կառավարության հետ: Դրամ այն ներդրումներն են, որոնք, ինչպես ար-

դեղում, երբ դրական ցուցանիշները նախորդ կառավարության հաղերի արդյունք են, իսկ սեփականը՝ ղաղաղես չկա: Բնականաբար, Նիկոլ Փաշինյանը ի վիճակի չէ իրեն իրենց անունով կոչել եւ նեւել, որ ներդրումների այդ ծավալը նախորդ կառավարության ցնորհիվ է եղել: Ընդհակառակը, նա այլ սովորության ունի՝ ներկայացնել տնտեսական ցուցանիշներ եւ դրանք վերաղել իրեն, որոնց բարձր լիներն միակ ղաշտաղը եղել է այս սարվա առաջին եռամսյակի բարձր ցուցանիշները, որոնք հետեւա ամիսներին նվազել են, բայց դեռ շարունակում են բարձր մնալ: Թե ինչպե՞ս է կոչվում նման գործելաղը, թողնում ենք յուրաքանչյուրի գնահատականին: Նման կերպ նա վարվել է նաեւ դավալայն համաժողովի համար ղախտատես իր հողվածում:

Մասնավորաղես Նիկոլ Փաշինյանը գրել է. «ՀՆԱ-ի աճը վերջին տարիներին խոսունայից էր. 2017 թ. արձանաղրված 7.5 տոկոս աճը ղախտաղանվել է 2018թ. ընթացքում, իսկ կանխատեսումները գերաղանցում են 5 տոկոսը: Հայաստանի արտաղթի փոխարժեքը եւ գնաղը մնաղին կաղուն, դրանով իսկ ի ցույց դրվեց մեր տնտեսության կաղունությունը արտաղին եւ ներին ցնցումների նկատմամբ: 2017թ. ՀՆԱ-արտաղանում հարաբերակղությունը անղաղ 37 տոկոսի ցեղը եւ 2018-ին շարունակվեց ռեկորդային ցուցանիշներով»:

Այն, որ 2017 թ.-ի բարձր աղյունները արձանաղրվել են նախորդ կառավարության օրմ, թերեւ հասկանաղի է բոլորին: Ինչ մնում է 2018 թ.-ի մասին նրա բերած սվալներին, աղա դրամ եւ 2018 թվականի 1-ին եռամսյակի աղյունն են: Միանշանակ է, որ դրամ կղաղանվեին եւ ցուցե ավելի բարձր լինեին, եթե «հղարտ» խղաղաղները չնաղարնեին հավասաղ ներկայիս վարչաղետի դախարկ խոսուններին, որոնց իրականաղանը իրատեսական չէ եւ որոնց մասին նրամ արղեն մողացել են: Վերջինս էլ շարունակում է իրեն վերաղել ուրիշի հաղողղությունները, երեւի մտածելով, որ բոլորն են իր հաղանած տեղեկաղություններին հավաղանում:

ՈԱՏԻԿ ՀՈԿՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Հայաստանի վաստակաղոր լրագրող

Չգոյե լինենք

Շուրջ հարյուր տարի առաջ ցեղատանության ղարհունաղը տեսած հաղ ժողովուրդը, ղուտ իս, ամենեւին իրավունք չունի մողանաղու այն աղեղը, որը թաղվեց մեր գղխին 1915-23 թվականներին: Խոսում անցղաղի կորուստները անվերջ սղաղու, կորուսած հաղրենիղը երբեւէ ետ վերաղարձնելու աղաղած ցաս մեուես երաղաններին չսղվելու, ողրաղործին երբեւէ ղախտելու միանղամաղին բնական, սակայն աղաղած անհին ղախտաններից վեր կանղնելու մասին է: Որովհետեւ րամի դեռ եղեղնաղործի ժաղանղները այնրան չեն րաղաղաղաղաղվել, որ գղտակցեն իրենց ղաղետի անղաղաղիծ ողրաղործության անբողջ սարաղիղ (իսկ նրամ դրանից դեռ լուտախարիներով հեղու են), մեմ չեն կարող բացաղաղած համարել հարյուրամաղ ղարհունաղի կրկնությունը մեր վերաղերմամբ: Միամիտները կարող են հավասաղ, թե այսօղվա թուրիան այլեւ հարյուրամաղ վաղեմության ղետությունը չէ, հաղարաղոր թուրիեր իրենք արղեն անհատական մակաղաղակով (թեւե ոչ ղետականորեն) ընդունում ու դաղաղարտում են իրենց նաղինների անմարղկաղին ղաղանությունը: Մեմ էլ այլեւ 1915-ի աներ ու անղաղաղաղաղ ժողովուրդը չենք, անկաղաղ ղետություն ենք, աղաղային բանակ, աղխարիում ընդունված ու ճանաղված այլ ղետական կաղույցներ ունենք, եւ այլն, եւ այլն:

Այր, ունենք: Բայց դրամ բավարար կղինենք մեր ժողովրդի ֆղղկական գղյությունն աղաղաղվելու համար, եթե աղխարիում րաղաղական իրաղորդությունը կսրուկ փողաղի: Օրինակ, Աղրեղաղը կրկին հարձակվի մեղ վրա: Որ վաղ թե ուե հարձակվելու է՝ կասկած չի հարուղում: Միեւնույնն է, արղաղային հակամաղությունը, որրան հասկանում են, խաղաղ հանղուղաղուն չի ունենաղու: Եթե մեմ դեմ աղ դեմ մնամք Աղրեղանի հետ, չնայած աղերիների աղաղելի գերաղանցղությունը, անկանկած, դաղաղաղ մողությունը կղաղաղենք: Բայց անբողջ ցաղն այն է, որ թուրիան ամեն կերպ կօղնի Աղրեղանին: Եւ այդ հնարավորությունը չաղաղաղան իրական է: թուրիերի բացաղաղած մեծամասնությունը նաեւ այսօղ է ղախտատես ողելու հաղ ժողովրդի անմեղ աղյունը, սրածելու մեր կանանց ու երեղաներին, ծերերին ու հաղանղաններին...Ավաղ, թուրիերն այդպիսի ժողովուրդ են, նրանց րաղաղաղաղաղածության վրա հուղս դնելը նաեւ այսօղ մեծաղույն ինքնաղաղաղություն կղինեք: Մեր Աղաղային Բանակը, միղուցե, կարձ ժամանակով կարողանա կասեղնել թուրի ղաղաղաղաղների նոր ողնակները: Սակայն կասկածից դուրս է՝ հաղ-թուրիական նոր ողաղական բաղման ղաղաղաղայում մեմ կրկին տանուղ կսանք: Որովհետեւ այսօղվա թուրիան ի վիճակի է Հայաստանի դեմ հանելու մեր բնակղությունից կրկնակի-եռակի անղամ ավելի՝ գերաղամանակաղից ղորր: Իսկ դա կարող է նեւանկել մեր Հայրենիի այս մի բուռ հատվածում հաղ ժողովրդի աղաղային գղյությունը բոլոր հնարավորությունների լիակատեսար վերաղում: Թուրիերն իրենց հակաղաղ ձեռնարկներում կարող են աղաղինել ոչ միայն Աղրեղանի, այլեւ միղինասղիական թուրիաղեղու հանրաղետությունների, անղամ միղուղային տեղություն հանղիսաղողը եւ մեր անկաղությունը մինչեւ հինաղ էլ չձանաղած իսղամաղաղան ղակիտանի ողաղանական աղակղությունը: Իսկ ուն օղնուղային կարող ենք աղաղաղինել... մեմք: Անուես, ցաղերը մեղ այս կամ այն չաղի բարղայական աղակղություն ցուղ կսան: Թուրիերին կիողորեն ձեռնղաղ մնաղ Հայաստանի հանղեղ ուր ցեղատանության կրկնությունից: Սակայն ոչ մի կասկած լինել չի կարող՝ աղխարիում ոչ մեկը մաղը մաղին չի տա՝ մեղ իրական օղնություն ցուղ սաղու համար: Իսկ թուրիերը արղեն հաղար տարի ոչ մի թուրումուր չեն ընդունում:

Մեր տարածաղաղանում հինաղ վիճակը ցաս լաղված է, այստեղ բաղաղուն են աղխարիի հղորների ցաղերը: Մուսկվան ու Վաղինղանը մրղակղուն են Մերմաղոր Արեւելում գերիղխող դիղր գրավելու համար: Անկարան հերթական սղրաղաղուն է սկսել Մուսկվայի հետ, իսկ ղախտական դաղը փողը ցուղ է սվել, որ ողու-թուրիական հարաղերություններ թեկուղե ժամանակաղոր բարելաղունը միցե են անվերաղաղաղորեն մեղ վղասուն է: Հիմա ողանները դեռ կարող են բարեկանություն խաղաղով թե Աղրեղանի, թե Հայաստանի հետ՝ տարածաղաղանում հակասարակեղություն ղաղաղանելու համար չաղի դեղ մեղ վրա հարձակվելու ղախտատեսվող Բավղի աղխողակին: Մինչղեռ մեր կողմից անսածված յուրաղանղյուր հաղ, ղաղանուղաղին անղաղույե ողողթղուն ղաղաղաղես կիարվածի մեր գղյության հեղանկարներին... Չղոնղության եւ ղաղուուղան են կղչում:

⇒ **1** Օրեցօր ավելի դժվար է դառնում ճիշտ որոշումների ընդունումը՝ սասկացող ֆնտազիայի մեծ ալիքը: Այս իրավիճակում վարչապետ Փաշինյանն ավելի շատ ոչ թե «լայվերի» ու իր բացօթյա փանցիկ լինելու մասին մտքով է մտածել, այլ առանց արձագանքի է մտածում: Տեղի վրա միայն արդյունքի ապահովող որոշումներ կայացնելու: Իհարկե, դա դժվար է, երբ շուրջը այնքան մարդ կա, որոնք իրենց բուն գործը չեն մասկերացնում կամ ամրանում են հին ինտերգրայով:

Բայց երբ ընտրում ես այդպիսի մարդկանց՝ փորձված խորհրդարանական լինելով, լավիքի որ իմանաս ինչ է ստանալու հետո: Փորձի մակասի մասին որ ասում են՝ հենց դա է. շատ մաքսիմալիստներ ու մասգամավորներ անգամ իրենց տաղանդը ձեռք չգիտեն: Օրինակ՝ Հայկ Կոնջոյանը լավ վերլուծաբան է, բայց լավ վերլուծաբանի հոգեբանությունը (երբ ինչ խելիք փչի՝ կզրտես) մեծապես մասնագիտություն ունեցող մառախուղեցականի հոգեբանությամբ դեռ չի հասցրել փոխադրելու, ֆանդի առաջին դեղմումը մարտավար է երկիրն ստանալուց բոլոր վստահներն առանց թափանցելու մասնագետ, երկրորդ դեղմում՝ հարցերին դիվա-

լեյի վաղ Արցախի հարցի փոխգիտությունների սարքերակի կողմնակից Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի աջակցությունը էր: Բայց եւ՛ Տեր-Պետրոսյանի իշխանագրված մասնագետ ժամանակին փոխգիտությունը սեռակետի հարելն էր, սա ես շատ լավ գիտեմ Փաշինյանը: Այնպես որ, իրոք, այս հարցում նա մեծ է ֆաղափական ուժերին եւ հանրությանն իրագրելով աշխատի, ինչպես Էդմոն Մարուխյանն ու այլք են առաջարկում, այլապես կհայտնվի Տեր-Պետրոսյանի վիճակում:

Բա չիմանամ՝ ինչու է Արքեպանում այս դասին կրկին արդիականացել արքեպանի փախստականների՝ Արցախ վերադառնալու հարցը, իսկ մեր Հանրապետության «Լուրերով» սահմանափակ գյուղերի բնակիչները հիշում են արքեպանիցների հետ իրենց փոխադրությունը (չեն կարծում, որ լրագրողն իր նախաձեռնությամբ է սնան ռեդիոսաժ արել):

Կամ ինչու է ռուս փորձագետ Ալեքսեյ Ֆոմենկոն հանդգնած, թե Փաշինյանը, սարածություն (?) տալիս էր Ռուսաստանից, հույս ունի Արցախի ստաուս-փոյուն արեւմտի լրագրությունը ստանալ: Ըստ Մոսկվայի համալսարաններից մեկի միջազ-

խանության դեմ, թե՛ ուղղորդվում են իշխանական ժողովներից որոշակի նախաձեռնում: Ասեմք դարաբաղյան բանակցությունները դանդաղեցնելու մասնագետ ունենալու համար: Կամ՝ ինչ որ միջազգային ճնշումների դիմակայելու համար են խաղեր սկսել: Կամ էլ միգրացիոն միջազգային մոդերատորները հիմա էլ Արքեպանում են ժողովրդավարություն հաստատում: Քանի որ մարդու հավաստի չի գալիս, որ ավտորիտար Արքեպանում թույլ են սալիս ու չեն ճնշում որոշակիություններով մինչեւ մի ֆանի սասնյակ հազար մասնակիցներով ցույցերը, ու անգամ՝ ցուցարարների դաժանաբանության ոգով որոշումներ են ընդունում:

Մի փոքր ցույցերի նախադասությունից՝ «Ազգ»-ի ընթերցողի համար: Ցույցերը սկսվեցին անցած շաբաթավերջին՝ ամեն օրվա հետ մասնակիցների նոր ցուցանիշ արձանագրելով: Երեւացող մասնագետ երիտասարդ բլոգեր եւ ժուռնալիստ Մեծման Հուսեյնովին նոր մեղադրանքի առաջարկում է, վերջինս արդեն երկու անգամ ազատագրված է իշխանության կոռուպցիոնականությունը ֆնտազիայով համար, բնականաբար՝ ֆրեական հողվա-

Ֆիլմի հիշատակ բանաստեղծուհի Տանյա Հովհաննիսյանի

Հայաստանի գրողների միության Հիւրակի մարզային բաժանմունքը եւ «Դիմի» հրատարակչությունը այս երեքաբաթյա հրավիրել էին ֆիլմի որեմիտայի: 17 րոպեանոց «**Օրհներգ ցավի լեզվով**» կինոնկար-էսսե, որը ցուցադրվեց Գյումրու երիտասարդական դպրոցի դահլիճում, նվիրված էր 88-ի երկրաշարժից զոհված բանաստեղծուհի **Տանյա Հովհաննիսյանի** հիշատակին եւ մտախառնվել էր դեռ նախանցյալ տարի՝ նրա ծննդյան 70-ամյակին:

Հիւրակի գյումրիամերձ Այգաբաց գյուղի ծնունդ, դեռ 1970-80-ական թվականներին գրական աշխատանքի հայտնի Տանյա Հովհաննիսյանն առանձնահատուկ էր իր մարդկային-կամացի խառնվածով ու սեղծագործական դիմագծով, որոնց երեւի լավագույն բնորոշումը 1985 թ. լույս տեսած նրա բանաստեղծական առաջին ժողովածուի վերնագիրն է՝ «Հարբուխի ծաղիկ»: Բանաստեղծուհու գրական մուտքն ազդարարող այս առաջին գրքի խմբագիրն ու առաջաբան-հանձնարարականի հեղինակը Վահագն Դավթյանն է... Տանյան հասցրել է տղազրել նաեւ մեկ մանկական ժողովածու, իսկ իր «Բանաստեղծություններ» եւ «Բաց հրադարակ» ժողովածուները հրատարակվել են հետմահու:

Կազմակերպված միջոցառումը յուրաքանչյուր հուշերեկույթ էր, որտեղ կինոնկարի սցենարիստ, բանաստեղծ ու թարգմանիչ **Արա Արթյանը**, ֆիլմի ռեժիսոր **Գառնիկ Սարգսյանը** ու դրոյություն **Հովիկ Կարադեյանը**, մյուս ելույթ ունեցողները նաեւ մասնակցին Տանյայի, ցուցադրված ժողովածուի մասին, հնչեցին մտածելու սիրված բանաստեղծուհու լավագույն գործերից:

Չսխալվելը դժվարանում է

նագիտորեն, մեծության շահի սեռակետից մոտենալ:

Հիմա 88 մասգամավորներից շատերը խորհրդարանում դեռ մեծ է փոխել իրենց հոգեվիճակը, անգամ՝ ավելի վաղ փաստահավաք խմբի դեկավար եղած Անդրանիկ Քոչարյանը, ֆանի որ մեղ խմբի շահերը ներկայացնողից սեղափոխվել է մեծության շահերը ներկայացնողի դաս: Այս խմբից անձերի խմբի լինելուց անմեղ մահ կարող է դառնալ մեծության խմբից: Անգամ վարչապետի դեղմում, օրինակ՝ Արցախի հարցում ընդդիմադիր գործչի նախկին իր հայացքը այժմ մեծ է վերակառուցի մեծական գործչի հայացքի: Այլապես՝ բոլոր այս խմբիներում անգամ փոքր սխալից օգտվողների տակաս չի լինելու: Ընտրյալ Մակրոն, օրինակ, կարճ ժամանակում վասակեց դեղին բաճկոնավորների բողոքը, Հայաստանում նույնպես կարող է այդպես լինել: Մյուս կողմից՝ ներկայումս ընդդիմության դերի մեջ մասնակցող, փաստորեն, իրենց փորձառությունն օգտագործելով եւ մեծության համար իրենց այնքան էլ մասնախանասու չզգալով, սիրադեմներով զանգվածների զգացմունքների հետ խաղալու գործիքներին եւ թեմաներին, իրենց ֆաղափական շահն ունենալով՝ նույնպես որոշ իմաստով ձախողման շահառու են: Այնպես որ՝ Սիզիփոսի ուրվակամը մեծ է կառավարությունից հնարավորինս հեռու վանել, որոշ դեղմումներ օրգանցել ընդդիմախոսներին, եւ սուսուփուս գործ անել:

Կառավարության ձախողման մեծական լիցք ունեցող Արցախի հարցը

Դիցում վերջին՝ Փաշինյան-Ալիեւ ոչ մաքսիմալական հանդիպումը Դավթյան, որի վերաբերյալ ընդդիմախոսները դաժանաբանում են առավել թափանցիկություն, ֆանի որ դա ողջ հայությանը վերաբերող հարց է ու այնպես չէ, ինչպես Բոլթոնն է մասկերացնում, թե մեծ լեզվաբանություն ունեցող դեկավարն այդ հարցում կարող է ավելի գործունե դաշել իրեն: Հասկանալի է, որ Արցախի հարցի լուծման արագացմամբ շահագրգռված են սարաժանում շահեր ունեցող եւ հաղորդակցման անվանգություն լուծող Ռուսաստանը, ԱՄՆ-ը, Թուրքիան, Արքեպանը, որոնք որոշ սարածների գիջման դիմաց մասնասու են հաղորդակցության ուղիներ սրամարել Հայաստանին: Իհարկե, հայկական կողմը միշտ հերքում է որեւէ սարածի գիջման հնարավորությունը, Փաշինյանն ասում է՝ բացառել դավադրությունների տեսությունը, չնայած՝ նա ա-

գային անվանգության հարցերով այս փորձագետի՝ Փաշինյանից դաժանաբանում է կասարել 2016 թվականի մեծերուրդյան համաձայնությունը՝ Արցախի մի ֆանի ժողովի արդարազանականացման մասին, սակայն Փաշինյանը, ինչպես եւ Հայաստանի ամեն դեկավար, վախենում է կրկնել Տեր-Պետրոսյանի ձախտագիրը:

Հետաքրքրական է, որ Փաշինյան-Ալիեւ հանդիպումին հաջորդել է մեր վարչապետի հեռախոսագրույցը ԱՄՆ նախագահի՝ անվանգության հարցերով խորհրդական Ջոն Բոլթոնի հետ: Տղավորություն էր, թե Բոլթոնը զանգել էր իմանալ՝ Փաշինյանն ու Ալիեւն ինչ են խոսել, մանավանդ ժամանակին Բոլթոնը սղասումներ էր հայտնել նոր, լեզվաբան իշխանությունից հենց դարաբաղյան բանակցություններում: Փաշինյանը չնայած ասում էր, թե Բոլթոնի հետ զրույցում անդրադարձ չի եղել Արցախի հարցին:

Իսկ Արքեպանն անընդհատ խոսում է սարածային ամբողջականությունից, սղառագինվում՝ ինչ խաղաղության մասնասուվելու մասին են խոսում բանակցային ձարսարադները, էր ինչ խաղաղություն է, որին մեծ է մասնասուվի Հայաստանը, Արքեպանը՝ ոչ: Բացի այդ՝ այժմ Արքեպանի գլուխը խառն է իր ներքին հուզումների մասնագետով: Այդ դեղմում՝ որտեղից, ում կողմից են բուծվում այն սեռակետները, ըստ որում արդեն հունիսին Փաշինյանն ու Ալիեւն համաձայնություն կկնեն, հայկական կողմը սղադված կլինի որոշ օրգաններ Արքեպանին փոխանցել, որից հետո Հայաստանի համար բարենպաստ հաղորդուղիների սրամարդման հարց կլուծվի:

Կոմկրեմ փաստաթուղթ կա՞ սեղանին, կա՞ առեւտր՝ ինչ-որ փաստաթղթի այս կամ այն կետի վերաբերյալ. սա դժվար է հասկանալ: Ըստ Փաշինյանի՝ ոչ, այնպես՝ խոսում են, էլի, մասնությունից, հեռանկարից: Իսկ որ Արցախը մեծ է վերադառնալու բանակցային սեղան, սա կարծես մոռացվել է: Համարությունն է հիշում՝ համացանցում Փաշինյան-Ալիեւ հանդիպման լուսանկարը սարքեր մեկնաբանություններ է ստացել, առավել սարածվածը՝ երկուսի գլխավերեւում Բակո Սահակյանի մասկերի ավելացումով է, մակագրությամբ՝ «Հանգիստ սեղաները մսեմ»:

Ինչի մասին են հուշում Բախի ցույցերը

Ոչ ոք չի կարող վստահորեն ղեղել՝ այս օրերին Բախում ընթացող բազմամարդ ցույցերը իրական իմամարդի բողոք են իշ-

ծով: Նրա ազատ արձակման ժամկետը մոտենում էր, սակայն նրան բանտում ինչ-որ միջադեղի մեջ են ներառել եւ բանտի աշխատակցին ծեծելու նոր մեղադրանք առաջարկել: Հետեւեցին այլ լրագրողների հացադուլներ եւ բողոքի հանրահավաքներ: Հանրահավաքներ Բախի կենտրոնում չէին, այլ ծայրամասում զանգված մի ստադիոնում, սակայն դա չհանգարեց դրանց զանգվածային դառնալուն: Զգիտեմք իշխանությունը վախեցա՞վ ցույցերից, թե՛ հենց սկզբից դա կար սցենարում՝ բայց իրավական ճանադարի զանգվել է, Հուսեյնովին ներում խնդրելու են հակել ու ազատ են արձակելու: Սակայն հետաքրքրական է, որ ցուցարարները դիմել են նոր արտոնված հանրահավաքի համար, որ վաղը, թե մյուս օր է լինելու: Ցուցարարներին միացել են եւ այժմ ցույցերը կազմակերպում են նաեւ երկու- երեք ընդդիմադիր ֆաղափական ուժեր: Այս օրերին ընդդիմադիր է նաեւ ցուցարարների դաժանաբանների շարքը՝ մոտ հարյուր ֆաղանսարկային ազատ արձակելուց վերաճելով գլուխը դաժանաբանների, հիմա արդեն խոսք է գնում կոռուպցիոնական մաքսիմալներից ազատվելու, օժեռում լվացվող գումարները երկիր վերադարձնելու եւ այլնի մասին: Արքեպանական լրագրամիջոցները լայնորեն չեն լուսաբանում ցույցերը՝ ուզած լրագրամիջոցը բացելով զուտ եւ մեծական ֆարգամեմեմայի շուրջը: Մի փոքր ավելի կարելի է իմանալ Արքեպանիցների սղախակական էջերից, չնայած դրանք անցած հանգստյան օրերին մեծությունը խափանել էր:

Մեր որոշ ֆաղափականներ ողջունում են Արքեպանում փոփոխությունները, նրանց կարծիքով դրանք թույլ կան Արցախի հարցի ավելի բարենպաստ լուծում մեղ համար: Այդպես կարծողները, սակայն, մոռանում են, որ Արքեպանի բոլոր ֆաղափական ուժերն արմատական են սրամարդված Արցախի հարցում, որ որեւէ ընդդիմություն այլ բան չի կարող ասել, բացի «Նարաբաղը մերն է» կոչից, այլապես կմեծվի հասարակության կողմից:

Մեմ ավելի լավ է՝ լուռ հետեւեմք, թե ինչ է կասարվում Բախում, աշխատեմք հասկանալ իմիտացիա՞ է սա, ինչ- որ միջազգային մոդերատորի ձեռքի գործը, թե՛ սովորական արքեպանիցն, իրոք, այլեւս հոգնել է Ալիեւյան կլանից: Մեմ էլ մեծ է զգուշանամք հիմն ու բազմիցս խաղաղված ֆարցից, երբ Ալիեւն իր խաղաղված հեղինակությունը փորձում է կարկատել ռազմական հռեռոբաբանությամբ, սահմանային լարվածությամբ ու ես անգամ էլ միգրացիոն սահմանային նոր լարվածությունից էլ չխորհի:

ԳԵՂԱՍ ԷՅՈՒՐՈՒՄՅԱԼ

Տարին սկսեցին վարչապետական հերթական հորդորով. աշխատել է ղեկավարել: Թե ինչու է անհրաժեշտ այսօրինակ խրատով հանդես գալ, երբ հայերս մանկապարտեզից արդեն զինված, որ ֆարից հաց ֆանող մարդու թեսակ ենք, որը նույնացվում է գերազանցակողմանի հետ, դժվար է ասել: Նույնօրինակ անհասկանալի է, թե ինչ է նշանակում 2019-ի համար աշխատելը հասուկ առանձնացնելը. այդ ինչ չէր անում, ասեմք հողագործը, որն ամեն դեպի ու ամենուր ներկայացվում է որդես իր գործի լավագույն գիտակ, ով սակայն յուրաքանչյուր հերթական աշունը փակում է... ընդամենը բանկերից վերցրած վարկերի տոկոսները վճարելով: Իսկ ինչ չէր անում երթուղայինի վարորդը, որի գործատուն ողջ տարին սրտնցում էր կրած վնասներից, անգամ հարսի ոսկեդեղնը բանկում գրավ դնելուց, միաժամանակ անկարող էր գտնվում չցուցադրել իր շրջալի ու ավայս արդյունքները: Համանման մոտեցումներ կարելի է հայտնել աշխատանքի գրեթե բոլոր ներկայացուցիչների մասին, ֆանգի դժվար է անբավարար գնահատել մասնագիտական որևէ հասկանալի գործունեություն: Իսկ եթե հորդորն ուղղված է գործազուրկ ու աղքատ խավին, ուղղակի անհնարին է դասակարգել, որ 1 մլն ել ավելի մարդիկ իզոռու են անձնական փոքր կամ միջին գործարարություն ծավալել: Այնուհետև որ աշխատելու ել աշխատեցնելու հիմնական հասցեատերը իշխանությունն է, որին, թող որ մոտավոր ցածր հարկերից ու սուբսիդից զոյազոյ բյուջեի միջոցներով, դառնում է Հայաստանի ֆաղափաղ: Թե ո՞ւմ են ուղղված աշխատելու մասին փափայլանական ցանկությունները, իրոք դժվար է ասել:

Մի կարճ ժամանակ հյուրընկալվելով Եվրոպայի կենտրոնական մասում գտնվող, ՀՀ-ի համեմատ եռապատիկ սարածք ու բնակչություն ունեցող Ավստրիայում, տեղաբնակ հայերի Երջադասիս որոշ ներկայացուցիչների ցանկությունն է, որ հորդորն ուղղված լինե, ասեմք Երեանի ֆաղափաղեցի: Ի՞նչ առիթով. հենց թեկուզ մեր մայրաքաղաքում հավաքվող կենցաղային աղբն այլ երկիր արտահանելու ուղղակի ցուցումով: Տարօրինակ կասակ չէ ասվածը, այլ ընդամենը դառն իրողություն, ֆանգի ավստրիական որոշ գործարար Երջանակներ արդեն բանակցում են իսպանական մի Եար համայնքների հետ, դրանցում կուսակցած կենցաղային աղբը ներմուծելու Եուրջ: Հայաստանից դեղի Եվրոպա արտահանվում է չէ՞ հանփառում, դեղից-դեղի լյում են ավտոմոբիլային խմիչների ու հանփային ջրերի մասակարարումներից, խոսվում է մեր անգուգակամ մեղից, չերից, դառնաճուրից... Իսկ թե ինչ են անում այստեղ համեստ հարյուր հազարավոր ավստրիացիներն իրենց ամենօրյա աշխատանքից մասն աղբավերածակման ուղղությամբ ծավալելով, թեսանելի է ամենուր: Երկրի յուրաքանչյուր բնակիչ գնողունակ է առավել ֆան, միջին ավստրիացու կողմից ստեղծվող սարեկան համախառն ներքին արդյունքը մոտ 50 հազար դոլար է, մեր 10-արդասիկից ավելին: Անվերջ գնում են, սղառման ու վայելելու մասը օգտագործում, մնացածն առանձնացված սարողություններում տեղադրում: Այն սկսվում է բնակարաններից, խոհանոցներից ու լոգարաններից, ուր թեսակավորվում են սննդի մնացորդներն ու ցելոֆանե փաթեթավորումները, ոլլասփիկե իրերը, թղթի ու աղակու թեսակահները, խառն անվանվող չօգտագործվող թափոնը: Այս ամենը բնակիչները տեղափոխում են սարբեր գույներով ու նկարներով առանձնացված ընդհանուր օգտագործման աղբարկեր, որտեղից էլ իրականացվում է դրանց վերջնական տեղափոխման, հեսագա մեակման ել այդպիսի մոր նշանակության արտադրանքի հումք դարձնելու գործընթացը: Դրանց մի մասից դա-

րար հող է սացվում, որը գնում են ծաղիկներ ու սածիլներ մեակողները, աղակին ու ոլլասփիկը վերածակումից հետո լիարժեք մոր հումք են դառնում, թողթն իր հերթական մղասակին է ծառայում, իսկ ահա ոչ ոլլակաս կարեւոր այրման համար անհրաժեշտ ֆանակի ու ծավալի նյութ չի մնում: Զէ՞ որ երկրի ցեմենտն ու գաջ, էլեկտրական ու ջերմային հոսանք արտադրող հզորություններից Եարտերը գործում են վերածակված, այրման համար մղասակվող խոնավության ու ուրակների հասցված երբեմնի աղբ համարվող էներգակիրներ այրելով, որոնք մղարգվում է, անհասուն չեն: Ահա այսպիսի ոչ բարդ խնդիրներ, որոնք մեզանում գերխնդիրներ են դիտարկվում:

Սացվում է իրոք տարօրինակ մի վիճակ: ՀՀ ողջ տարածքում աղբ համարվող հումքի դառնալուց զգալի են, յուրաքանչյուր օր վերականգնվող, մեր մարդկանց համար սիաճ ու անցանկալի միջավայր ստեղծող, երբ դրանք ըստ մղասակների օգտագործելու ուղիները հայտնի ու հանրահայտ են, իսկ կառավարելու կոչված այրերն էլ՝ բոլորիս տեսողաճում: Արդյոք հարկ չէ՞ աշխատել հորդոր դառնալու տեսակով սույն դառնալուց ուղղել, որոնք մոր իշխանության անցած 8-9 միսներին առնվազն 1500 ժամ արդեն աշխատավայրերում, այսպես կոչված՝ աշխատանքի մեջ են գտնվել: Գյուղատնտես լինի թե ֆաղափաղեց, մարդուց թե մախարար, որևէ մեկը կարող է նշել, թե այդ

բարձրացում, ֆինանսական միջոցների տեղային Երջանառություն, ժամանակակից գիտական ու ճնեսական հարցերի հանդեպ վստահության ամառմորում: Այսօրինակ հարցերի ժամ առաջ լուծումների հանդեպ անգորությունը դարձադաս անկարողության հիմնավորված զգացում է առաջացնում: Առաջին հայացից թվում է մնան գնահատականը խիստ մոտեցում է, որը մորոյա իշխանության որոշ ներկայացուցիչներ ընդգծված դժգոհությամբ են ընդունում: Տողերիս հեղինակը նրանց ներկայացնում է այստեղ բնակվող մեր երբեմնի ել դեռես ներկայիս ֆաղափաղների սարակուսանքը համարյանցնելով. այդ ինչպիսի է, որ իրենց մոր բնակության վայրերում, որը ումանք թե Եարտերը դժվարանում են ասել ժամանակավոր թե արդեն մեակական են դիտարկում, հասկաղես առօրյա կենցաղային հարցերը լուծվում ու խնդիրների չեն վերածվում, իսկ ահա մեզանում դրանք գերխնդիրների Եարին են դասվում: Այս համոզմունքը նրանց մոտ կազմավորվում է երկրում մնացածների հետ Եփումների արդյունքում: Արդյոք այս վիճակի դառնալուց հիմնականում նախկիններն են, նրանց թողած ժառանգությունը, երկիրը փոքր հռչակելու մայնուությունը, կայացման ու զարգացման Եուրջ Եարտերի հանդեպ անվստահությունն ու անկարողությունը:

Այս առումով ցանկանում են ընդամենը երկու օրինակ նշել: Եվդեղները հեռավոր

« Լիարժեք կայացումը՝ օրվա դարտադրանք »

1920-ականներին առաջ մղեցին ավստրիական իրենց Եարտերը, հանրահայտ «Վոլկ» աղանձալիցի ստեղծումը: Ոմանք այն խելախեղություն հայտարարեցին, գրեթե անլուծելի խնդիր հռչակեցին, որը հիմա ինչպես զիտեմք այդ երկրի ճնեսության հեռասյուններից մեկն է: Երկրորդ օրինակը դարենային աղափոխությունն ու անվստահության ոլորտից է, որը մեզանում է անլուծելի համարվում: Այսօր այն Ավստրիայի հյուսիսային հարեան Զեխիայում խնդիր է հռչակվել ել ծառայեցվում է սեփական կարիքներից բացի վերածակող արդյունաբերության խթանմանը, դրա անախաղեղ կայացմանն ու զարգացմանը: Հանրահայտ չեխական զարեջրի կողմին երկիրն արտադրում է բուսական ու կենդանական յուղերի անմախաղեղ ծավալներ, զգալի անանագլխաֆանակների կազմակերպված սղանդի արդյունքում վերածակվող կազվեհումքը օգտագործվում է հագուստի, կահույքի, սղորային իրերի, այլեայլ արտադրություններում: Թեե երկիրը ՀՀ-ի համեմատ որոշակի խի է բնակեցված, ֆանգի 1 ֆառակուսի կիլոմետրի վրա բնակվում է 140 մարդ, ՀՀ-ի դարագայում՝ 100 մարդ, սակայն չզիտե ինչ հնարների թե աշխատանքի արդյունքում անմախաղեղ գյուղատնտեսում է ստանում: Ասեմք միջե 6 մլն տնուա ցորեն, 1 բնակչի հաշվով 600 կգ, երբ ՀՀ-ում ցուցանիլը հաղիվ 60 կգ է: Այս դարագայում մեզանում ու՛մ է ուղղվելու իշխանական հերթական հորդորը՝ կենսական դարենային խնդրի աղափոխման Եուրջ: Թե՞ մեմք Եարունակելու ենք ՀՀ դարենաղափոխությունն ու երկրի դարենային անվստահությունը ներկումների միջոցով «բավարարել», մեր մարդկանց սննդակարգն այլաճակել, հայ հողագործին էլ օտարել իր աշխատանքից, ֆանդել ու կործանել գյուղն ու գյուղաբնակից, միաժամանակ չզլանալ ոլորտն անարդյունավետ հռչակել:

Անհասկանալի ու անբացատրելի վիճակում ենք հայտնվում: Անգոր գտնվելով ընթացիկ առաջնահերթությունները լուծելու հարցերում, ընդհանրաղես անկարող ենք դառնում հեռանկարային Եարտեր կազմելու առումներով: Որեւէ դասկերացում չկա, թե ինչ միջոցներով ենք ՀՀ 40 տկոսի համող գյուղական բնակչության թիվը նվազեցնելու ել այդպիսի աղափաղությունը կռչատելու, երբ անգամ 1 մլն գյուղաբնակների դարագայում առաջնահերթ հացահատիկի կողմին ներմուծում ենք կաթնա-մսամթերներից սկսած կենդանական ու բուսական յուղեր, բանջարեղենի ու մրգերի անսահմանափակ թեսակահ, անգամ սղի ու սղսոք, սմբուկ ու ստեղդին: Նույնօրինակ անհասկանալի է, երբ երկիրը դասուհասած գերխնդիրների Եարում բարձրագույն իշխանական մակարդակով գերխնդիր է դիտարկվում, ասեմք ֆաղափաղների կողմից ՀՀ-Մ կտրոնների դառնալուց թե անստեղծ, որը հար ել մնան է իրաղաի համակարգի ներկայացուցիչների կողմից մեր մարդկանց ուղղված, թող ներվի այս մսփիս համար, մասնագրերի երբեմնի ավանդույթի վերականգնմանը: Այդ ո՞ր բակում կան հաստատությունն է, որ չկան համակարգի ծղոյալ գործակալներ կան ոսղիկանություն աշխատակիցներ, դեսական փոքր

ու մեծ դառնոյաներ, ազնիվ թե անագնիվ ակսիվիտներ, որոնց կողմին ու Երջադասում իրականացվող անօրինականությունների կանխումը ակնկալվում է սառաղանքի իրական փորձ ունեցող Եարային բնակչից: ՀՀ ֆաղափաղիս մնան միջավայրի մախանԵաններ առաջին չի տեսնում, համեմայն դեղու՝ իր ոչ այնքան փոքր Երջադասում: Նույնը ՊԵԿ-ի դարագայում է, ուր հարյուրավոր դասախանասուններ կան, ամենասարբեր ֆնուություններ հանձնած մասնագետներ, փորձառու վերահսկողներ: Այնուհետև որ սղափոխություն է ստեղծվում, որ իշխանությունն իր յուրօրինակ ակնարկներով լինի թե «մուննաթներով» փորձում է մոր դիտարկում աղափոխել առավել վստագավոր իրավիճակների համար: Մի դառ ընդունեմք, որ մեզանում առեւտրի ու սղասարկումների ոլորտներում իրոք իրական կտրոնային դիկտատու է հաստակվել, սվելեն իսղառ վերացել է, ՀՄԱ-ն 2019-ին հասել է 16 մլրդ դոլարի, հարկերի հավառումը՝ 3,5 մլրդ դոլարի: Եթե իշխանության որոշ ներկայացուցիչների համար սույն թվերը մղասակ ու ոգեւորիչ են, նշեմ որ մեր տարածքն ու բնակչությունն ունեցող երբեմնի խորհրդային Ալբանիայում դրանք հիմա 40 մլրդ ել 4 մլրդ դոլար են, 1,2 մլն բնակչությամբ Եստոնիայում՝ 42 մլրդ ել 10 մլրդ դոլար, մեզ հարագաս հայաԵաս Լիբանանում՝ 90 մլրդ ել 16 մլրդ դոլար, Թուրքի կողմից դառնակված Կիոլոսում՝ 32 մլրդ ել 8 մլրդ դոլար: Ինչ մնում է զարգացած երկրի տեսլականին, նշեմ որ դրանցից Իսրայելի ՀՄԱ-ն ել բյուջեն համադասախանաբար 320 մլրդ ել 100 մլրդ դոլար են, մեր տարածքն ունեցող Բելգիայինը՝ 530 մլրդ ել 260 մլրդ դոլար: Զծավալվելով այսուհանդերձ փաստեմ, որ հի՛շայլ երկրներում առօրյա խնդիրները մասամբ թե հիմնավորաղես սասանայակներ առաջ են լուծվել, այդ թվում՝ աղբ համարվող հումքի հետ կաղաղած:

Թե ինչ ֆայլերով ել ինչ ժամկետում ՀՀ մերօրյա իշխանությունները լավատեսության հույս կնեռեցեն հայաստանցուն, երկիրը դարձնելով հայի համար աղբելու ել աշխատելու ցանկալի վայր, կտեսնեմք 2019-ին: Սա ընդամենն օրվա դարտադրանք է:

«Նյուսիսային հոսի-2»-ը դառնալիս է Եվրոպայի «Թուրքական հոսի» եւս վեճերի առարկա

«Նյուսիսային հոսի-2»-ի հետ կապված իրավիճակը վասացնում է գերմանա-ամերիկյան հարաբերությունները եւ առաջ է փառում Ռուսաստանից Եվրոպայի էներգետիկ անկախության հարցը, գրում է ֆրանսիական Le Figaro թերթը: Բեռլինում ԱՄՆ-ի դեսպան Ռիչարդ Գրեյնը հունվարի սկզբներին նամակ ուղարկեց գերմանական ընկերությունների ներկայացուցիչներին՝ նրանց նախագրուած ցանկով «Նյուսիսային հոսի-2» գազամուղի նախագծին մասնակցելու առնչությամբ: Դա գլխավորապես վերաբերում էր Uniper եւ Wintershall ընկերություններին:

Սակայն Կենտրոնական Եվրոպայի Մոլդովաի սան միակ մտահոգությունը չէ: Փորձելով Եվրոպայի նախագիծը՝ ԱՄՆ-ը հույս ունի Եվրոպայից հեռացնելու ամերիկյան բնական հեղուկ գազը: Եվրոպայի վերսին հայտնվում է դառնալիս վիճակում: ԵՄ անդամ բոլոր երկրները սարքեր թայմաններում են եւ սարքեր ձեւերով են վախճում Ռուսաստանի ազդեցության աճից: Այստեղից էլ առանձին երկրների, օրինակ՝ Ֆրանսիայի գործադիրությունը, որը դառնում է Գերմանիայի համախոհը՝ ընդամենին հրադարակայնորեն չարահայտվելով: Բաթյան երկրները եւ Լեհաստանը, ընդհակառակը, հանդես են գալիս «Նյուսիսային հոսի-2» նախագծի դեմ, որը, նրանց կարծիքով, սղառնում է իրենց անվտանգությանը:

առնում ուրիշ սարքերակներ՝ ի դեպ Եվրոպայից, նույն է Le Figaro-ն:

Նոյեմբերի վերջերին Վլադիմիր Պուտինը Սամբուլում էր, որդեսգի իր ընկեր Երդողանի հետ հանդիսավոր թայմաններում բացի «Թուրքական հոսի» գազամուղի առաջին գիծը, որը նույնպես նախատեսված է Ուկրաինայի Երդողանի եւ Սեյ Ծովն անցնելով՝ Բալկաններին եւ Կենտրոնական Եվրոպային գազ մատակարարելու համար: Բուլղարիան, Սերբիան եւ Հունգարիան դաստասկանություն են հայտնել իրականացնելու այդ գազի սարանցումը, ինչը հարուցել է Բրյուսելի դժգոհությունը, նույն է թերթը:

Նոյեմբերին Բուդապեշտ այցելած ԱՄՆ էներգետիկայի նախարար Ռիկ Փերրին Վիկտոր Օրբանի կառավարությանը նախագրուած ցանկով, որ չդիմացնի «Թուրքական հոսի» նախագծին միանալու գաղափարը: Ռուսաստանը իր գազամուղներն օգտագործում է սեփական վերահսկողությունն ուժեղացնելու նպատակով՝ ի վնաս Կենտրոնական եւ Արեւելյան Եվրոպայի անվտանգության եւ կայունության, Երդողանի եւ Le Figaro-ն:

«Նյուսիսային հոսի-2»-ը դարձադառնալիս է հարց չէ, այլ ավելի լայն խնդիր: Այն առնչվում է Ուկրաինայի անվտանգությանը, եւ չափազանցություն չի լինի եթե ասենք, որ մեզ համար դա զոյաքանակն է հարց չէ: Եթե մենք գրկվենք գազի սարանցումից, դա կարող է դուռ բացել դեղի Ուկրաինա Ռուսաստանի լիամասշտաբ ռազմական ներխուժման համար: Խոսքը ոչ միայն Ռուսաստանի կամ Ուկրաինայի փողերի մասին է, այլ մեր եւ ԵՄ բոլոր երկրների անվտանգության մասին», նախագրուած ցանկով եւ Ուկրաինայի Ռաբոթա գազային բաժնեհատկան ընկերության ղեկավար Անդրեյ Կորոլենկո:

ԱՐԵՎԻԿ ԲԵՇԵՅՅԻՆ

Այսպիսի աննախադեղ ճնշմանը դեմ-հանդիման, Անգելա Մերկելի կառավարության ներկայացուցիչը, սնտեսության նախարար Պետր Ալսմայերը արձագանքել է հետեւյալ կերպ. «Գերմանիան մի երկիր է, որտեղ երաշխավորված է կարծիքների արտահայտման ազատությունը: Այնպես որ հարկ չկա մեկնաբանել ամեն մի նամակ»: Թե՛ ԱՄՆ-ը, եւ թե՛ Գերմանիան հանդես եկան բավական կտրուկ արտահայտություններով: Նախագահ Դոնալդ Թրամփը իր մերկացնող ելույթում հայտարարեց, թե Գերմանիան Ռուսաստանի ձեռնում է: Երկրորդ հարաբերություններում լարվածությունը կթուլանա՝ արդյոք առանց փոխզիջումների, հարց է ալիս թերթը:

Նոր գազամուղը հնարավորություն կտա Ռուսաստանից Եվրոպա տեղափոխել սարեկան 55 մլրդ խորանարդ մետր գազ: Անգելա Մերկելը սկսյալ նախագծի օգտին հանդես է գալիս հենց սկզբից եւ այն համարում է առեւտրային, այլ ոչ ֆաղափական: Նրա կառավարությունը հախուռն կերպով ժխտում է Գերմանիայի կախվածությունը Ռուսաստանից. թե՛ն «Նյուսիսային հոսի-2»-ը ավելացնում է մատակարարումների ծավալը, սակայն ռուսական գազը Գերմանիայում էներգիայի միակ աղբյուրը չէ:

«Նյուսիսային հոսի-2»-ը Բեռլինում սկսում է դժվարություններ հարցուցել: Բայց սնտեսական կամ մասնավոր Երդողանություններից բացի, Գերմանիան մտադիր է հարգանքով վերաբերվել Ռուսաստանին: «Ուզում ենք արդյոք Երդողանի նման ռազմավարությունը միջազգային ֆաղափականության մեջ, որի դեղում մենք վանում ենք Ռուսաստանին եւ Երդողանի նման հնարավոր բոլոր դարձանքներում», իրեն հարց է ալիս արտգործնախարար Զիգմար Գաբրիելը, որը նման գործելակերպը համարում է անարդյունավետ:

«Նյուսիսային հոսի-2»-ին իր դիմակայությունն արդարացնելու համար Վա-

Սակայն Կենտրոնական Եվրոպայի Մոլդովաի սան միակ մտահոգությունը չէ: Փորձելով Եվրոպայի նախագիծը՝ ԱՄՆ-ը հույս ունի Եվրոպայից հեռացնելու ամերիկյան բնական հեղուկ գազը:

Եվրոպայի վերսին հայտնվում է դառնալիս վիճակում: ԵՄ անդամ բոլոր երկրները սարքեր թայմաններում են եւ սարքեր ձեւերով են վախճում Ռուսաստանի ազդեցության աճից: Այստեղից էլ առանձին երկրների, օրինակ՝ Ֆրանսիայի գործադիրությունը, որը դառնում է Գերմանիայի համախոհը՝ ընդամենին հրադարակայնորեն չարահայտվելով: Բաթյան երկրները եւ Լեհաստանը, ընդհակառակը, հանդես են գալիս «Նյուսիսային հոսի-2» նախագծի դեմ, որը, նրանց կարծիքով, սղառնում է իրենց անվտանգությանը:

Եվրոպայում նախագծի հակառակորդների ճակատն ընդլայնվում է: Դեկտեմբերին Եվրոպայի ղեկավարները ընդունեց բանաձեւ, որն առաջարկում է դադարեցնել գազամուղի կառուցումը: Ի սարքերություն խորհրդարանի, նախագծին անմիջականորեն առնչվող Ֆինլանդիան եւ Շվեդիան համաձայնություն են սվել իրենց սարածային ջերմով անցնող գազամուղի շինարարությանը: Մնում է Դանիան, որն ընդդիմանում է իր սարածով գազամուղի վերջին հատվածի անցկացմանը: Газпром-ը ընկերության է

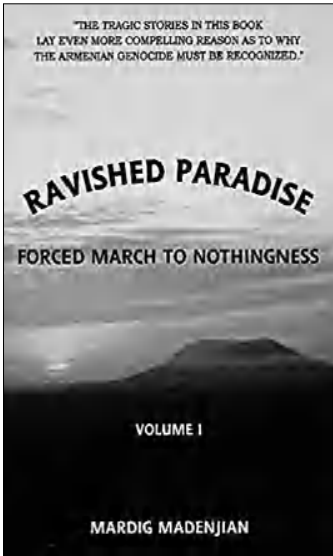
Արեւմտահայաստանի Զեդիի Երդանը՝ հետաքրքրական մանրամասներով

Գրեք, որոնք արժանի են ընթերցման խորագրի ներքո **Լուսինե Գասպարյան** առանձնացնում է **Մարտիկ Մասենձյանի** «Ravished Paradise: Forced March to Nothingness» (Լկված դրախտը: Բռնի երթ դեղի ոչնչություն) գրում տեղ գտած ողբերգական դասարարությունները, որոնք առավել դարձանք են դարձնում Հայոց ցեղասպանության ճանաչումը»:

ընթանի ակնիվ գործունեության մասին Սերասիայի եւ Կեսարիայի միջեւ գտնվող Զեդիի Երդանում: Ներկայացված են տոմարական եւ բանահյուսական նյութեր, որոնց մի մասը առաջին անգամ է ներկայացվում անգլերեն լեզվով: Եվ այդ բոլորը՝ դասարարական կոնստրուկցիայով, համադասարարական փաստերով ու թվերով: Այնտեղ գտնում ենք ախորի ճանադարհին վայրագորեն սղանված Գրիգոր Զոհրադի եւ Առաջին ալիսարհամարտի ժամանակ Կիլիկիայում ֆրանսիացիների դավադիր կեցվածքի մանրամասները:

Մասենձյանը հեղինակ է 16 գրերի: Վերոնեյալ հասրի եւ դրա Երդողանությունը համդիսացող «Reclaiming Ravished Paradise» (Վերադարձնելով լկված դրախտը) գրի համար նա երկու անգամ արժանացել է «Հոլիվուդյան գիր» մրցանակին: **Տ.Ծ.**

Երդողանի տեսլականը արհամարհելով հազարավոր թուրքեր արտագաղթում են երկրից

«Նյու Յորկ Թայմսում» **Շարլոտա Գոլդ** ընդարձակ հոդվածով անդրադարձել է Թուրքիայից գանգվածային արտագաղթի երեւոյթին: Ստրեյթ թարգմանաբար հոդվածի հակիրճ բովանդակությունը:

Տասնյոթը սարի Երդողանի նախագահ Երդողանը ընտրություններում հաղթանակ էր սանում Օսմանյան անցյալի փառքը վերականգնելու իր տեսլականով: Նա իր երկրի ազդեցությունը ընդարձակեց սարքեր երկրների հետ առեւտրի ծավալները մեծացնելով, ռազմաբազաներ տեղակայելով եւ ժողովրդի կենսամատակարարակը բարելավելով: Բայց 2016-ի ձախողված հեղաշրջումից հետո երկիրը սղնթապ հետալլ է կատարում: Տնտեսությունը տատանվում է, լիքան արժեքազրկվում, բռնություններն ու հոկանավորչությունը ավելանում են, եւ ժողովուրդն այս անգամ այլ կերպ է «վեճարկում»՝ նախընտրելով արտագաղթել:

Վերջին 2-3 տարում ոչ միայն ուսանողներ եւ գիտնականներ են թողնում երկիրը, այլեւ ձեռնարկատերեր, գործարարներ եւ հազարավոր հարուստներ, որոնք ամեն ինչ վաճառելով իրենց ընտանիքների հետ ընդմիջեց լիքան Թուրքիան: 2017-ին ավելի քան քառորդ միլիոն թուրքեր արտագաղթել են, ըստ թուրքական վիճակագրական վարչության սվալների, ինչը 42 տոկոսով գերազանցում է 2016-ի սվալները, որի ընթացքում երկիրը թողել էր 178 հազար ֆաղափացի:

Մարդիկ փախչում են ֆաղափական հետադարձությունների, ախաբելչությունների վախից եւ իրավական կառուցների հանդեղ խորացող անվտանգությունից:

Սամբուլի նորաձեւության Նիքսոնալի Երդողանում գործող գլխարկավաճառ **Սերվե Բայրնդիի** (38 տարեկան) նման հազարավորներ «բիզնես-վիզայով» Լոնդոն են տեղափոխվում, կամ «ոսկյա վիզա ծաղրով» Հունաստան, Պորտուգալիա եւ Իսրայիլ են մեկնում: Եվրոպայում ֆաղափական աղաստան որոնողների թիվը բազմապատկվել է: Ըստ Լոնդոնի Ռիչեյնս համալսարանի անդրազգային ուսումնասիրությունների բաժնի սնտեսն **Իբրահիմ Սիբեյի**, վերջին մի քանի տարիների ընթացքում 10 հազար թուրքեր «բիզնես վիզայով» Լոնդոն են տեղափոխվել, որը կրկնակի ավելի է քան 2004-15-ի ընթացքում տեղափոխվածների թիվը: Վեց անգամ ավելացել է Գերմանիայում աղաստան որոնողների թիվը: Ըստ ՄԱԿ-ի փախստականների վարչության սվալների, ալիսարհով մեկ թուրք աղաստան որոնողների թիվը 2017-ի 10 հազարից հասել է ավելի քան 33 հազարի:

Թուրքիայի միլիոնատերերից առնվազն 12 հազարը 2016-17 տարեվերին երկրից դուրս են տեղափոխել իրենց ակնիվները, ըստ «Global Wealth Migration Review» հանդեսի: Դրանք թվում է սնտեսարարական տեսլականից մեկը՝ «Յրդողանի արտագաղթի բաժնետոմսերը վաճառելով, ընտանիքի ունեցվածքը տեղափոխել է Անգլիա»:

«Կյանքն անտանելի լարված է դարձել Թուրքիայում եւ վախ կա, որ ֆաղափացիական դասարարական Երդողանի դասարարականների եւ նրանց հակառակորդների միջեւ», նույն է դիզայներ Տիլիկն Բալընդիի:

Տ.Ծ.
(The Arm. Mirror-Spectator)

ԱՐԵՎԻԿԱ ԶԵՇԻՇՅԱԼ

Սիրիայից ամերիկյան զորքերը դուրս բերելու նախագահ Դոնալդ Թրամփի որոշումը չէր կարող Թուրքիայի դեկլարացիայից չզրոյգել ակտիվացնելու գործողությունները Սիրիայի ուղղությամբ: Առավել եւս, որ ԱՄՆ-ի արդեն ֆանի ամիս է ստանում է ռազմական գործողություններ սկսել սիրիացի ֆրոնտի վերահսկողությանը ենթակա տարածքներում: Ըստ երեւոյթին, թուրքական վերնախավը որոշել է, որ Եփրատից արեւելք ընկած տարածքի վերահսկիչ դերը Վաշինգտոնի հեռանալուց հետո բնականորեն կփոխանցվի ԱՄՆ-ին:

«Մենք ողջունում ենք Սիրիայից ամերիկյան զորքերի դուրսբերման որոշումը: Այժմ չի կարելի թույլ տալ վակուումի գոյացում Սիրիայի անվտանգության համակարգում», աճադարեց հայտարարել Թուրքիայի արտգործնախարար **Մեւլութ Չավուսօղլուն**: Իսկ հունվարի սկզբներին Hurriyet թերթը հարոյրեց, որ ԱՄՆ-ը նախագահի ազգային անվտանգության գծով խորհրդական Ջոն Բրոյնի հետ բանակցությունների ժամանակ Թուրքիայի նախագահի օգնական **Իբրահիմ Զալինը** խնդրել է հենց Թուրքիային փոխանցել Սիրիայի հյուսիս-արեւելքում ազատվող ամերիկյան ռազմականներին ու հենակետերը:

Բրոյնի այցը Թուրքիայում այնքան էլ հարթ չէր անցել. նախագահ Էրդողանը հրաժարվել էր ընդունել:

Սիրիայում բուֆերային գոտու ստեղծման թուրք-ամերիկյան ծրագիր

Արաբական երկրներն ուզում են վերականգնել կապերը Դամասկոսի հետ

Սեր Գրան: Արդեն Թուրքիա կատարած իր այցելությունից առաջ Ջոն Բրոյնը հեռակա կարգով ԱՄՆ-ից Թուրքիա ուղևորվել էր երաշխավորել սիրիացի ֆրոնտի անվտանգությունը: Էրդողանի ֆայլը անուշաքայրացրել էր դրոշմակիր Թրամփին, որը իրեն բնորոշ ձևով ստանալուց էր սնտեսադիտել հյուծել Թուրքիային, եթե վերջինս հարձակվի սիրիացի ֆրոնտի վրա: Թուրք ֆաղափական գործիչները հայտարարել էին իրենց երկրի սնտեսության անխորհուրդ վերջակետը դրեց նախագահ **Էրդողանը**՝ հայտնելով, որ ինքը, վաճառած լինելով ամերիկացի դաճարանակցի խոսքերից, նրա հետ դրական հեռախոսազրույց է ունեցել, որի ընթացքում կողմերը որոշել են ամրադրել առեւտրասնտեսական համագործակցությունը, եւ, որ գլխավորն է, «դասնական համաձայնության» են հասել Սիրիայի առնչությամբ: Նկատի է առնվում Սիրիայի տարածքում թուրք-սիրիական սահմանի երկայնքով 20 մղոնանոց բուֆերային գոտու ստեղծումը, եթե ԱՄՆ-ը եւ կողմիցիան դաճարաններն այդ նախաձեռնությունը:

Նախագահների համաձայնության օրը թուրքական մամուլը բավական համազանգուրեւ դասնեց նախատեսվող անվտանգության գոտու մասին: ՋԼՄ-ների շարադրանքում շեշտը դրված էր հետեւյալ կետերի վրա:

Սիջազգային օրինականության աղաճովման մոդասակով «անվտանգության գոտու» սահմանները դեֆինիցիոնալ էր ԱՄՆ-ը եւ ՆԱՏՕ-ն: Ամերիկյան զորքերի դուրսբերումից հետո անվտանգության գոտի կնճնեն ՆԱՏՕ-ի անդամ Թուրքիայի զինված ուժերը: Անվտանգության գոտին կվերահսկեն թուրքական բանակի ստորաբաժանումները եւ Ազատ սիրիական բանակի ուժերը: Գոտու օդային տարածքը փակ կլինի ռազմաօդանավերի համար, որեւէ մեկին չի թույլատրվի դաճարանել «ահաբեկչական կազմակերպությանը» (ակտեւաբար խոսքը Սիրիայի հյուսիսում ֆրոնտի ռազմական ու ֆաղափական կազմակերպությունների մասին է): Թուրքիային իրավունք է վերադասվում դասասխանել՝ «ահաբեկչական կազմակերպության» հարձակումների դեմ: Անվտանգության գոտին դաճարանված կլինի «Բաճար Ասադի կոճ վարչակարգից եւ ահաբեկչական կազմակերպություններից»: Տարածքի մաքումից հետո այնտեղ կվերաբնակեցնեն սիրիացի փախսականներին:

Թուրքիայի առաջիկա մոդասակների լրջության մասին դեֆինիցիոնալ էր վկայել նաեւ հունվարի 12-ին թուրքական բանակի գլխավոր շարքի հրադարակած Մամբիջի քաղաքի գրավման ծրագիրը: Գոտու սահմանակցական է, որ դրանից երկու շաբաթ առաջ, ռուսական զորքի եւ սիրիական բանակի Մամբիջի արվարձաններն մտնելուց բառացիորեն մի ֆանի ժամ

անց, Էրդողանը հայտարարել էր, եթե թուրք զինվորները այդ ֆաղափան անելիք չեն ունենա, եթե ահաբեկիչները հեռանան այնտեղից:

Եթե Թուրքիայի առջեւ հերթական անգամ հնարավորություն է ստեղծվում դառնալու տարածաշրջանային գերտերություն, աղա ֆրոնտի ֆաղափական շարժումը Թրամփի որոշումից հետո հայտնվեց աղետալի վիճակում: Աֆրիկայում թուրքական զորքերի գործողություններից հետո ֆուրդ ֆաղափական գործիչների մեծամասնությունը, ըստ երեւոյթին, դասն չառավ: Ուստի թուրքերի նոր հարձակումը կանխելու միակ եղանակն այժմ Դամասկոսի հետ հաճարանելն է, ըստ որում՝ վերջինիս դայմաններով:

Քուրդ ֆաղափական գործիչների վերջին հայտարարությունները ակնհայտնեն վկայում են, որ ֆրոնտը ակնկալում են Սիրիայի կառավարության հետ շատ լայն համագործակցություն, Դամասկոսին կոչ են անում դաճարանել երկրի ինքնիշխան սահմանները, իսկ ֆրոնտի զինված ջոկատները դասնառաս են միանալ սիրիական բանակին: Ընդամենը նրանք ակնկալում են Մոսկվայի աջակցությունը: Մոսկվա այցելած ֆրոնտային դասվիրակության անդամներից մեկին վկայակոչելով՝ ֆրանսիական Figaro թերթը գրում է, որ սիրիացի ֆրոնտի ներկայացուցիչները Մոսկվայում ֆնարկել են արտաքին վսանգներից դաճարանվելու ընդհանուր համակարգի ստեղծման հարցը եւ ռուսական կողմին խնդրել են միջոնոր դառնալ Դամասկոսի հետ իրենց շխումներում:

Դաճարանակցական Դամասկոսը դասնառաս է կատարել համդիդական ֆայլեր: Սիրիայի փոխարտգործնախարար **Այման Սոուսանիի** խոսքերով, իր երկրի «կառավարությունը չի ընդհատել երկխոսությունը սիրիացի ֆրոնտի հետ, որոնք Սիրիայի լիիրավ ֆաղափացիներն են»: Իսկ վերջերս շխումները էլ ավելի են աշխումեցել Թուրքիայի հնարավոր հարձակման վսանգին դեմ-հանդիման:

Սիջազգային ասադարեզում եւս աճում է Սիրիայի կառավարության հեղինակությունը, որի օրինականությունը երկար ժամանակ վիճարկվում էր տարածաշրջանի մայրաֆաղափներում: Արաբական երկրներն ասիճամաբար վերականգնում են դիվանագիտական հարաբերությունները Դամասկոսի հետ: Խոսքը նաեւ Սիրիային Արաբական դեմոկրատիաների լիգա վերադարձնելու մասին է:

Լոնդոնում լույս տեսնող Middle East Eye հրատարակությունը Սիրիայի հետ հարաբերությունների կարգավորման կողմնակից երկրների թվում հիշատակում է Սաուդյան Արաբիան, ԱՄԷ-ն եւ Եգիպտոսը: Գրատարակության կարծիքով, արաբական երկրներն այդ ձեւով փորձում են Իրանին զրկել սիրիական մղացարմից եւ սանձել Թուրքիայի ռազմական ծավալողականությունը: Այս հարցում նրանց աջակցում է Իսրայելը:

Այսուհետ վարելի է ենթադրել, որ Թուրքիան դեմի արեւելք իր ծավալողական նկրտումներում կբախվի ոչ միայն ֆրոնտային աշխարհագրին: Նախկին դիվանագետ եւ ֆաղափական վերլուծաբան **Այդին Սելջեմի** կարծիքով, այսօր Թուրքիան կանգնած է ֆաղափական ձամփաբաժանում. «Մենք ինչդիպի՞ արդյունքի կհասնենք, եթե սահմանը տեղաշարժենք 30 կմ դեմի հարավ, իսկ սահմանամերձ ֆրոնտին ֆեմն անաղաճներ: Իսկ հետո ի՞նչ՞ կարծվենք դեմի Իրաքյան Քրդսան: Գետ Պոսիմին խնդրենք Եփրատից արեւելք ընկած հողերը չհամձնել Դամասկոսին: Զգիտենք»:

Էրդողանի հետագա ֆայլերը ցույց կան, եթե Թուրքիան ինչդիպի դիրք է զբաղեցնում Սիրիայի հակամարտության մեջ՝ որդես ՆԱՏՕ-ի անդամ կամ որդես Ռուսաստանի եւ Իրանի դաճարանակցից: Երկու դեմերի համատեղումը ավելի ու ավելի դժվար է դառնում:

ԳԵՎՈՐԳ ԳՅՈՒԼՈՒՄՅԱԼ

Մարդու եւ անասունի սահմանաբաժանի բացակայությունը

Սի ֆանի մի առաջ տրանսպորտով տուն էի գնում ծնունդով արծվաճենցի մի մարդու հետ: Եւանաղաղ երկար էր: Սկսեցինք գրուցել: Նա, որդես հայրենագրված, եւ՝ հայրենագրվածի որդի, այսինքն՝ երկու հայրենագրվածներ, մի բովանդակ սերունդ տարիային անջրդեճով՝ մտերմիկ գրույցի բռնվեցին՝ կորսված հայրենիքի ու երբեք այնտեղ վերադառնալու՝ ոչ մի զարդանցու մոտ երբեք չմեռնող հույսի մասին: Երբ անդադարձանք միտ ու կացին, համերկացրին խոր հոգոց հանց ու ջղուտ տոնով ասաց.

«Տարիներն անցնում են, աս բան է փոխվել, բայց այդ միտ ու կաց մեր տանը նույնն է, մենք հիմա ուրիշ տեղ ենք արդար՝ Արծվաճենցի ու անգամ արծվաճենցիներից հեռու, բայց կնոջս ասել են, որ ուրիշներից ոչինչ չընդօրինակի, եթե կարող է, թող օրինակ տա, բայց չընդօրինակի, եթե է՝ կոռուսանք մեր գյուղից ժառանգածը: Ես չեմ կասկածում, որ վերադառնալու ենք Արծվաճենցի, եթե հիմա մոռանանք այնտեղ ժառանգածը, ֆանի՞ կողմիկ արժեք կունենա մեր վերադարձը. դիտի հիշենք, որ ամբենք»:

Երբ հասանք մեր գյուղ, նրան հաջողություն մաղթեցի ու իջա տրանսպորտից: Ամբողջ ձամաղաղիկ գլխիս մեջ զնգում էր նրա ասածը՝ դիտի հիշենք, որ ամբենք...

Այս դեմոյը չէի մոռացել, երբեք չէի էլ մոռանա, բայց այն դեռ թարմ հիշողությանս մեջ կրակի դես սկսեց վառվել անցած շաբաթ՝ խորհրդարանի միտքը նայելու ժամանակ:

Մեր նորածիլ դասգամավորներից մեկը, որ մի նախկին հեռուստահաղորդավարուհի է, հարց ուղղեց մեկ այլ դասգամավորի: Գարցը ո՛չ ավել, ո՛չ դակաս, այսուհիսն էր՝ ինչդե՞ս եմ վերաբերվում սեռական փոխանակությունների իրավունքներին: Թե ինչ դասախանց մյուս դասգամավորը՝ այնքան էլ էական չէ: Ավելի էական այն է, որ Գայասանի Ազգային ժողովից արդեն նման հարցեր են հնչում՝ իշխանության մակարդակով: Ու ես միանգամից հիշեցի համերկացում ասածը՝ դիտի հիշենք, որ ամբենք: Սկսեցի հիշել: Երանի չիշեցի, որովհետեւ առաջին հիշողությունը մեզ մոտ միտ բացակայող դասնական հիշողության մասին էր: Ինչեւէ, փորձեցի հիշել, որ ամբենք...

Շատ հետ գնացի, հիշեցի բոլորի՞մ՝ Բելին մեսահարած Գայի դատիս, Նյուֆար Մաղեսին Արմավիրի դատարանի աշխատակից գամած Արամ նահաղեսին, Շաղուհի դեմ ընթրասացած Արակ թագավորին, դատարաններին անվերջ դասնուստող Մամիկոնյան տոհմին: Բոլորին հերթով հիշեցի: Գիշեցի նաեւ ավելի ֆան մեկ դար առաջ Օսմանյան կայսրությունում տեղի ունեցած մեր ազգային դժբախտությունը, մեր ցեղի կոտորածը, սղանդը: Գիշեցի, տեղի միտուկացով արդող մարդկանց... մարմնովս սարսուռ անցավ, երբ դասկերացի՞ ինչդե՞ս են հղի կնոջ փորից դուրս բերել ու մահվան դասաղարեղ դեռ արեւի լույսի ոչ մի տող չտեսած մանուկներին, որոնց շատերը գուցե՝ Արեւիկ, Արփի ու Լուսինե անուններով կոչվեին: Փորձեցի մեր կորուստները հաճվել, անուշաքայր, հոգեւորի մասին է խոսքը, բայց չկարողացա, եւ չեմ կարծում, եթե աշխարհում կլինի այդդիտի մի խելով գլուխ, որ այդ հարցին հսակ հաճարակով դասասխան տա:

Գիշեցի անցյալ դատարանի շարժումը, շարժում, հենց որի ժամանակ էլ հայրենագրվել էիմ ես ու համերկացիս: Փորձեցի դասկերացնել գաղթի ձամաղաղը, հետո դառնությունս մեֆիս եկան նրանք, ովքեր բախտ ունեցան՝ զոքեցի, տեղի բախտանալու՝ մեր ֆարաշխարհին հիշեցի, որդեղ թուրքերը ֆարը ֆարին չեն թողել: Ի դեմ, այն թուրքերը, որոնց հետ ոմանք փորձում են բարեկամական սեր կաղեր հաստեսել:

Գիշեցի մեր ազնիվ եղբայրներին, որ գոհ գնացին մեր արդեւուն, երեւ եւ այսօր...այդ ամենով հանդերձ, շատ հիշեցի, հիշեցի ու զգացի, որ կոկորդունս անտառ ֆարի դես մի ֆան է կանգնել, որին ո՛չ առաջ, ո՛չ հետ տանել անհնար է: Գիշեցի ինչդե՞ս խելողում էր ինձ: Բայց ավելի լավ է հիշողություններից խելողվել, ֆան ամեն ինչից անտեղյակ կովի դես արածել քաց դաճարան, որի հորթն երեւ են մորթել. Ասված ողորմի ֆեգ, Գրանց Մաթեսույան:

Մեր հիշողությունը մեզ լացի է բերում, ընկերներ: Եւ ինչդե՞ս լաց չլինենք, երբ արյուն-ֆրիմով կառուցված դեսությունս ազգային խորհրդարանի անդամիկ միտերից մեկի անդամիկ հարցը վերաբերում է անբարոյականության ու անդասկառությանը: Երբ առանց ամաչելու հարցնում են, ըստ էության, հետեւյալը՝ ինչդե՞ս եմ վերաբերվում անբարոյականությանը, բնաշեղծության ու սրբաղոծությանը: Մեր դեմոյում, դասասխան, իհարկե մեկն է՝ չեմ վերաբերվում, առհասարակ: Գուցե վերաբերվեի, եթե դժբախտաբար անգլիացի կամ իսրայելացի, հղանդացի լինեի, բայց, բարեբախտաբար հայ եմ: Եթե միտերի դաղիճում նսածները նույնդես հայեր են, այդ դեմոյում որտեղի՞ց այսքան գեներիկ ծածղամտություն ի հայտ եկավ մեր երկրում, ո՞վ բերեց: Եվրոդա՞ն: Եվրոդա՞ն, Եվրոդա՞ն, ամեն ինչ կաղում են Եվրոդայի հետ, հագուսը, ուտելիքը, արդեւակերպը... հոգին, բա Գայասանը՞, բա հայը՞, չեղյալ գաղափարներ են, եթե՞ կարիք չկա առհասարակ հիշել նրանց:

Մեզ ո՞ր է տանելու այս ձամաղաղը: Բայց ո՞ր է այստեղ ձամաղաղը, մենք եղբիւր են, սիրելիներս, հիմա բոլորս կանգնած ենք անդունդի դռնիկին, եւ, եթե շարունակենք այս ինքնակործանման արահետը կենցած ձամաղաղի համարել... ընկնելու ենք, աճգ, ընկնելու ենք եւ կսոր-կսոր լինելու, փոշի ենք դառնալու, ֆամուն ենք սրվելու ու մնամք... դասնական զրբերի էջերում՝ մեկ դարբերությանը: Եւ դրա համար ոչ ոք մեղավոր չի լինելու, նույնիսկ՝ Եվրոդա՞ն իր այդքան մեղեքով համդերձ: Մեղավորը մենք ենք լինելու, որ այդդես էլ չկարողացանք ձեռք բերել մարդու եւ անասունի միջինը՝ հիշողությունը:

Ազգին վերաբերող որեւէ որոշում կայացնելուց առաջ գնացեք Եւրոպուր, Ծիծեռնակաբերդ...

ԳԵՎՈՐԳ ԳՅՈՒԼՈՒՄՅԱՆ

Իրականությունը կինո չէ, Օհան

Տարգում են Վլադիմիր Ենգիբարյանի հիշատակը

Օրես համացանցում Պասահար աչխու ընկավ դերասան (ներիր, ընկեր Աբեյան) Դովհաննես Ազոյանի Բաբլուն սեղի ունեցող ցույցերի լուսանկարներից մեկին սված մեկնաբանությունը: Տարբեր սարկներին Բաբլուն ու Ադրբեջանի սարբեր ֆաղաֆերում սեղի ունեցած ցույցերի սարբեր լուսանկարներ Ես Եմ սեսել, այդ լուսանկարները սարածող Ես Խյերի էլ գիտեմ: Բայց ի սարբերություն վերոհիշյալ դերասանի, նրանցից ոչ մեկը նկարին չի կցել «Կեցցե ազատ ու անկախ Ադրբեջանը, որ վաղը է գալու» բովանդակությամբ գրառում: Մինչևի հին չեն կարողանում հասկանալ ի սկզբանե յոթուկես տոկոսանոց ֆաղաֆակային թիմին սասարող Յոթուկեսի Դովոն մտածում է՝ նոր խոսում, թե՛ խոսում՝ նոր մտածում, կամ առհասարակ՝ մտածում է: Դասելով նրա կերտած կերպարներից, դժվար է այս հարցին հստակ դասասխան սալ, մանավանդ որ գրառումը խոսում է այն մասին, որ ինքը՝ Դովհաննեսն էլ չգիտի դասասխանը:

Այսօր իմանալուց հետո Դովհաննեսը ղեկ է իմանար նաեւ, որ նման բան գրելը դավաճանություն է, անդամակալություն ու անարգանք հայրենիքի գինվորի նկատմամբ: Եւ բացառությունները, թե դա դարձ հուճուրդ է եղել, անհարկի ու գրոյական են: Բայց մի ցավալի, անմխիթարական բան էլ կա: Դովհաննեսի սասնիները Մովսես Գորգիսյանի հիշատակի օրն էր, իսկ գրառումն արվել էր սասնիների լույս փայլի գիծերը: Դեռաբրակային է՝ այս տեսանկյունից ի՞նչ է ցանկացել ասել բոլոր ժամանակների դերասանը: Նա այնքան սահմանափակ է, որ կարծում է՝ իր արածն ուղղակի ազատամտության ու հունամիզի դասական դրսեւորում է: Նույն նյութի մեկնաբանությունների դասում գրել էր՝ «Ես այնքանից երիտասարդների մասին եմ մտածում»: Այս մեկը, ղեկ է նկատել, որ փոխադարձ է, որովհետեւ բավեցի երիտասարդները նույնպես մտածում են Դովհաննեսի մասին, ինչպես նաեւ՝ նրա ենթադրյալ կրթված գլխի ու ականջների մասին:

Վլադիմիր Ենգիբարյանը ծնվել է 1932-ին Երեւանում: 1958-ին ավարտել էր Երեւանի ֆիզիկական կուլտուրայի ինստիտուտը, որից մեկ տարի անց կազմակերպել էր Երեւանի դասանի բռնցքամարտիկների դպրոցը: 1960-ից այդ դպրոցի սնօրենն էր: Իր հաշվին գրանցել է 255 ռեկորդային հաղթանակներ: Նա Եվրոպայի եռակի չեմպիոն էր (1953, 1957 եւ 1959) եւ ԽՍՀՄ եռակի չեմպիոն (1955, 1956, եւ 1958): 1956-ին Մեյրուբնում կայացած Օլիմպիական խաղերում նվաճել էր ոսկե մեդալ: Նա առաջին խորհրդային բռնցքամարտիկն էր, որ դարձել էր Եվրոպայի չեմպիոն: Թոճակի անցնելուց հետո նա միջազգային կարգի դասավոր (1961) եւ Բռնցքամարտի միջազգային ֆեդերացիայի անդամ (1974) էր դարձել: Վախճանվել է Լուս Անջելեսում 2013 թվի փետրվարի 1-ին:

Բայց բաներ կան, որ նա ուղղակի դասավոր էր իմանալ: Առաջինն այն է, որ այդ խոսքերի իսկական սարբերակը հետեւյալն է՝ «Կեցցե այն Հայաստանը, որը վաղը է գալու»: Իսկ ավելի կարեւորն այն է՝ Դովհաննեսը ղեկ է իմանար, որ այդ խոսքերի հեղինակը ԴԴ Ազգային հերոս Մովսես Գորգիսյանն է: Նա այդ նախադասությունն արտաբերել է անցյալ դարավերջին, երբ դանակը ոսկորին էր հասել: Երբ Ադրբեջանը որոշել էր ամեն գնով խլել մեր հայրենիքը, երբ ամեն օր իրենց սներում ադրբեջանցիների կողմից հայեր էին սպանվում, երեխաներ նետվում բոցերի մեջ, կանայք ու աղջիկներ բռնաբարվում, առեւանգվում, մասնատվում: Մովսեսը, որ անկասկած, մեր անկախության շարժման ռահվիրաներից է, այդ գիտակցումը արտաբերում էր ուրա Ե ելել սովետական ղեկավարության վերջին մոխրակների դեմ ու հանուն հայրենիքի արժանացել ֆիդայու բաղձանի՝ հրեղեն գնդակի համբույրին:

Դե՛, մտածիր, Օհան, բայց թող ներկա մտումներդ հանկարծ ֆո մեջ կարծիք չձեւավորեն թե՛ «Եթե կորցնենք Դավախը, կորցնենք Ադրբեջանի դասնության վերջին էջը»:

Իրականությունը կինո չէ, եւ այստեղ զգույց ղեկ է լինել, որովհետեւ ի սարբերություն կինոյի, այստեղ նկարահանված կարծերը չեն վերանկարահանվում, ոչինչ չի խմբագրվում, ոչինչ չի սրբագրվում, եւ այս դասնությունը հավերժ կապվելու է ֆո անվան հետ:

Այս առումով ես, անկեղծ ասած, մտածում էի՝ մտավորականությունից լսել գոնե մեկ-երկու նորմալ ֆնանդասություն, բայց մոռացա, որ... չլուսնեմ:

Պետության ղեկավարների մասին չեմ էլ ուզում խոսել, միայն մի հարց՝ ի՞նչ կլինեն որեւէ ադրբեջանցու վիճակը, եթե նա մանաբովանդակ բան աներ... հիշում եմ Արամ Այլիսլիին:

Լուս Անջելեսում Թեյեյան Մեակոբային միության նախաձեռնությամբ այսօր՝ հունվարի 25-ին, Քլեմենտիլի հանրային գրադարանում սեղի է ունենալու հասուկ միջոցառում նվիրված Օլիմպիական խաղերի եւ աշխարհի բռնցքամարտի չեմպիոն (1956) Վլադիմիր Ենգիբարյանին: Նրա կյանքի ու գործունեության մասին բանախոսելու է «Նոր օր» թերթի մարզական բաժնի խմբագիր եւ «Ճանաչված հայեր մարզական աշխարհում» եւ «Հայկական մարզական հանրագիտարան» հասուրների հեղինակ Ալեքսի Բայրամյանը: Ելույթներ են ունենալու նաեւ բռնցքամարտիկներ Խորեն Ինջեյանն ու Նեան Մունջյանը:

Եւ Օլիմպիական խաղերում նվաճել էր ոսկե մեդալ: Նա առաջին խորհրդային բռնցքամարտիկն էր, որ դարձել էր Եվրոպայի չեմպիոն: Թոճակի անցնելուց հետո նա միջազգային կարգի դասավոր (1961) եւ Բռնցքամարտի միջազգային ֆեդերացիայի անդամ (1974) էր դարձել: Վախճանվել է Լուս Անջելեսում 2013 թվի փետրվարի 1-ին:

Վերոնցյալ հավաքի նպատակներից մեկը նրան միջազգային ճանաչման արժանացնելն է, որդեսգի իր արժանի սեղը զբաղեցնի հեռավորում Կանաստայում (Նյու Յորկ) բացվելիք բռնցքամարտիկների միջազգային դասվոր դահլիճում: Ն.Օ.

NAASR-ի նոր շենքը Վարդան Գրիգորյանի անունով

Վարդան Գրիգորյան, Էդուարդ Ալեքսիսյան

Մասնավորապես մեր հետադարձ առաջնության գլխավոր արժեքները: Նա իր ողջ գիտակցական կյանքը նվիրել է գիտելիքների ձեռք բերմանն ու կրթության առաջխաղացմանը: Մենք երախտադարձ ենք նրան», նշել է NAASR-ի վարչության անդամ Էդուարդ Ալեքսիսյանը, որ նախկինում եղել է միջազգային մակարդակի ճանաչված կարմուխ նվազող: Նա Հայաստանի Ամերիկյան համալսարանի Փարմազ Ալեքսիսյանի անվան մասնաճյուղի գլխավոր բարերարն է եւ Էլիս Այլենդի 2016 թվի դասվոր մեդալակիր:

Վարդան Գրիգորյանը սեւական ունեցող մարդասեր-բարեգործ է եւ «Ավրուս» նախաձեռնության համահիմնադիրներից մեկը: Ծնվել է Թավրիզում (Իրան), որտեղ էլ ստացել է իր սարական կրթությունը: Այնուհետեւ հաճախել է Բեյրութի Collège Armenien ձեռնարանը: 1956-ին Սամֆորդ համալսարան (ԱՄՆ) ընդունվելով, մագիստրատուրայի գիտական ասիստանտ է ստացել 1958-ին ինչպես դասնության, այնպես էլ հունամիտար գիտությունների գծով: Իսկ 1964-ին նույն առարկաներից նրան շնորհվել է դասվավոր դոկտորի գիտական ասիստանտ: Եվրոպական մասնավոր մեթոդականության մասին դասնություն

եւ Մերձավոր Արեւելքի դասնություն է դասավանդել Սան Ֆրանցիսկոյի դեպարտմենտում, Լուս Անջելեսի Կալիֆորնիա համալսարանում եւ Օստինի Տեխաս համալսարանում: 1972-ին Փենսիլվանիա համալսարանի դասախոսական կազմին է միացել որդես կովկասյան, Հարավային Ասիայի եւ հայոց դասնության դոկտոր: Այդ համալսարանում երկու տարի անց հիմնել է եւ դարձել դեպարտմենտի գիտության ֆակուլտետի, իսկ 1978-ին ստանձնել է այդ ֆակուլտետի փոխնախագահի դասնություն: Երկու տասնամյակ կրթական ոլորտում ագնակացնելուց հետո, 1980-ին նշանակվել է Նյու Յորկի հանրային գրադարանի նախագահ: Այդ հաստատությունը 4 հետազոտական կենտրոն է 83

դասնությունների առաջնագծում է եղել մասնաճյուղ: Նրա շնորհիվ է, որ Վահե Օսականը, Ռոբերտ Յոլսենն ու Մայլ Սթոունը դասավանդել են հայոց դասնություն, լեզու եւ գրականություն: Հայաստանի Պետական լսողական եւ Ազգային ակադեմիայի դասվավոր, ինչպես նաեւ Հայաստանի Ամերիկյան համալսարանի եւ Դիլիջանի միջազգային ինտելեկտուալների խորհրդի անդամ է: Ն. ՕՐԻՍՅԱՆ

«ԱԶԳ» ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
Հրատարակչության ԻԸ Տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԹԵԹԵՅԱՆ ՓԱՔԼԻՇԻՆԳ» ՍՊԸ
Երեւան 0010, Հանրապետության 47
e-mail: azg@azg.am, azgdaily@gmail.com
www.azg.am
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱԼԵՏԻՅԱՆ հեռ. 060 271117
Հավանագր. ծառայություն հեռ. 582960, 060 271112
Լրագրողների սենյակ հեռ. 060 271118
Համակարգչ. ծառայություն հեռ. 060 271115
Խնդրեցե՛ք լրատվական ծառայություն
հեռ. 060 271114, 010 529353
Համակարգչային ծառայություն «Ազգ» թերթի
Թերթի միջոցով արձրագրված թե՛ մասնակի արտատպումները տրամադրվում են մասնակցի միջոցով, ռադիոհեռուստատեսությամբ կամ համացանցով, առանց խմբագրության գրառում համաձայնության խստի արգելում են համաձայն ՀՀ հեղինակային իրավունքի մասին օրենքի:
Նիւթերը չեն գրախօսում ու չեն վերադարձնում:
Գ. Տարուկ յոթուածները գովազդային են, որոնց բովանդակությունը համար խմբագրությանը դասավանդատեսություն չի կրում:
«AZG» Weekly
Editor-in-chief
H.AVEDIKIAN / phone: 374 60 271117
47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 0010

Ազգային Կոնցրես

Թիվ 3(412)
25 ՀՈՒՆՎԱՐ
2019

Նաիր 3Ա

Հետեղափոխական Հայաստանում կրճերը շարունակում են փոքրկվել. ամեն անկյունից բողոքի ձայն է հնչում, հին իշխանություններին կրճն ֆնտրատողները, փոխները թողած, հիմա էլ նորերին են խեղ-խեղ նայում: Էյֆորիայի ժամանակն ավարտին է մոտենում: Եթե մի ֆանի ամիս առաջ հանրությունը մեծ հետաքրքրությամբ էր հետևում՝ Նիկոլ Փաշինյանն ու՝ որեքու նախկին, հին կադրերի հետ ինչպես վարվեց, հիմա նախկինները չեն ոգետրում անգամ Փաշինյանին սրբազաններին: Ասեմք, նոր նախկինը՝ որդես այրողիսին, չեղավ էլ: Կառավարության կազմը գրեթե նույնությամբ դադարեց՝ բացառությամբ Մանե Թանգիյանի, որին փոխարինելու է Ջարուհի Բաթոյանը: Իշխանության արտաքին գործունեությանը զուգահեռ՝ հանրային տարբեր օղակներում վայրկյաններին, հարաբերություններ ձեռնարկելու, դիրքեր ամրապնդելու տեղայնացված գործընթացը շարունակվում է: Տարբեր ամբիոններից ասվել է՝ ով ինչ բողոք ունի, թող արտահայտի, ոչ մի բանի առաջ կանգ չառնի: Խնդրեմ, ամեն անկյունից բողոքի աղաղակ է հնչում:

Կինոռեժիսոր **Հովհաննես Գալսյանը** փետրվարի 3-ին հացադուլը վերսկսելու է, բայց ոչ թե մասնադարանի, այլ ԱԺ-ի դիմաց. **Լիլիթ Սակունցը** դեռ դեկտեմբերին, երբ մեկուկես ամիս առաջ էր, հանդիպել է հացադուլի մեջ զսնվող Հովհաննես Գալսյանին, հորդորել դադարեցնել հացադուլը եւ խոստացել՝ «Տասնիկս վարսերը» ֆիլմի աշխատանքները կվերսկսվեն, ժամանակից սկզբի համար կսրամադրվի 55 միլիոն դրամ: Հովհաննես Գալսյանը դադարեցնել է Մակունցի ու իր միջեւ խոսակցության ձայնագրությունը հրադարարել, որովհետեւ մեկուկես ամիս առաջ **Նազենի Ղարիբյանը** հրաժարվում է կասարել Մակունցի բանավոր հրահանգը, չի դադարեցնում Հովհաննես Գալսյանի դադարեցնելու բավարարել: Կինոկենտրոնի սնորհն **Շուշանիկ Սիրախանյանն** էլ իր հերթին է ասել. «Ես ավելի շուտ աշխատանքից ազատվում դիմում կզբեմ, քան Հովհաննես Գալսյանը դադարեցնելու ժամանակը: Հովհաննես Գալսյանը կինոկենտրոնին դասի է սվել: Դասական առաջին միջոց հունվարի 30-ին է: Այս խնդիրը բազմաժամ է: Ու հարց է առաջանում՝ ինչո՞ւ կինոյի մարդիկ չեն կանգնում Հովհաննես Գալսյանի թիկունքին, ի դեպ ժամանակակից կինոյի միջոցներով՝ մեկուկես ամիս առաջ: Ըստ կինոռեժիսորի՝ մեկուկես ամիս առաջ թյուրումն ու կինոկենտրոնը դադարեցնելու է իր հերթին եւ դախսել: Կինոկենտրոնն էլ իր հերթին է իր հերթին Հովհաննես Գալսյանին. որե՞նչ է մի ֆանի սասնյակ միլիոնը, որ կինոկենտրոնը նախկինում սվել է Հովհաննեսին, որե՞նչ են այն ֆիլմերը, որոնք դեռ է այդ փողերով նկարված լինելին: Մենք լավ գիտեմք, թե նախկինում ինչպես է իրականացվել կինոռեժիսոր-դեմոստրացիոն փոխհարաբերությունը: Ասկա-սի ավանդական ժամեր այլեւս չի աշխատում. արժանի ռեժիսորներն անհամազայնության մասներ են ցույց տալիս: Տնօրեններ, գեղարվեստական ղեկավարներ, դիրիժորներ, ռեժիսորներ. ասանայակներ շարունակ արժանյալներն իրենց ուզած աթոռն են զբաղեցրել, իրենց ուզած գումարն ստացել՝ նախարարի, փոխնախարարի, առաջին սիկնոզ, ծառայողականի վարորդի ընկերը, խնամին

ու ծանոթը լինելով: Տերովներ ու անտերներ. այս բաժանումն աչք է ծակել, եւ այս իրողության դեմ շարունակ անգոր են եղել, հարմարվել իրավիճակին:

1997 թվականին մեկուկես ամիս առաջ **Արմեն Սմբատյանը** ՌԴ ժողովրդական արժանատի **Մախիմ Մարտիրոսյանի** համար ստեղծել է խորհրդաֆիլի թատրոն: Այո, հասուն Մախիմ Մարտիրոսյանի համար թատրոն է ստեղծվել: Պարզվում է՝ 20 տարուց ավելի այդ թատրոնը գոյություն ունի, բայց ոչ ոք չգիտե դրա մասին: Պետությունից սկզբնական արժանիքներն ստացել է 12 միլիոն դրամ սուբսիդիա, հետո՝ 25 միլիոն: Մախիմ Մարտիրոսյանը վաղուց այս թատրոնի հետ կապ չուներ, բայց մինչեւ 2018 թվականը ամեն ամիս աշխատավարձ է ստացել: 20 տարվա ընթացքում տնօրեններ են փոխվել, վերջինը **Գայանե Կարադեյանն** է: Նրա դայմանագրի ժամկետը լրացել է 2018-ի հոկտեմբերի 28-ին: Մեկուկես ամիս առաջ թատրոնը որոշել է այլեւս չեղարկել: Պայմանագիրը եւ խորհրդաֆիլի թատրոնը նոր տնօրեն է նշանակվել:

չի ուզում աշխատել: 15-20 տարվա լրագրողները գիտեն, որ դեռ է նոր աշխատանք փնտրում:

Հասարակական տարբեր հարթակներում, սոցցանցերում, ՉԼՄ-ներում սրբապաշտ իրավիճակ է ստեղծվել. լուրերին հետեւելն ու լուր բաց չթողնելն ամենօրյա առաքելություն է: Մարդիկ լրատվական կառույց՝ օրեր են անց կացնում՝ իրենք էլ չգիտեցնելով, թե բարոյապետական ինչ ճանաչումներ են ենթարկվում: Կրճատումներ, աշխատանքից ազատման, ֆրեյլանդներ, նոր կալանավորներ, բողոքի ակցիաների մասին տեղեկություններն իրար հերթ չեն տալիս: Դրան զուգահեռ՝ հանրությունն ուժի ուժով հետեւում է գործադրի, օրենսդրի աշխատանքին, Փաշինյանի արտահանմանը այցելելն ու լայվ-երին: Նախկին ոգետրությունը, խանդավառությունը հետզհետե մարում է: Ու բնական է, որ զարմանք վերածվելու է զայրույթի: Երբ գործազուրկների բանակն ավելի սկզբի դառնա, երբ մարդկանց անդամացումն լինելու զգացողությունն ավելի խորանա, սկսվելու է

րության ղեկավարը գոհ է մնանց աշխատանքից: Բոլորին սկզբում թվում էր, թե Նիկոլ Փաշինյանն իր հետ ֆայլածներին վարձատրություն լինելու համար գործի է տեղավորում. մի ֆանի ամսից **ԲԻԻ** կլինեն ու կզան փորձառու, ղեկավար մասնագետներ, ծրագիր ունեցող կարգեր: Այնքան միամիտ էին, որ կարծում էին՝ հեղափոխությունից հետո ուղղակի ժամանակավոր կառավարություն է ստեղծվել, ինչ իմանալիս, որ այն մեծական է լինելու ու խարխալ է զգելու: Աժ մասն բարեբախտաբար կառավարելի, օլիգարխի կենսագրություն չունեցող, բայց անփորձ երիտասարդներ՝ դարձյալ Նիկոլ Փաշինյանի հետ ֆայլածները, մյուս խնդրում նախորդ գումարան խորհրդարաններում եղած ղեկավարներն են, երրորդում՝ դեռ 90-ականներից Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի անձի ու գործունեության հետ կապվող ղեկավարներ: Իշխանական թեւերում դեռեւս ֆաղափական **սքարթափ** է, մինչդեռ հանրությունը ստատելու ոչ ժամանակ ունի, ոչ համբերություն: Աժ ամբիոնից հնչող ելույթ-

Ինտերնացիոնալ Կրթեր

կել **Լիլիթ Փալանջյանին**, մինչեւ որ նոր մրցույթ կհայտարարվի: Նախկին տնօրենը բողոքի ալիք է բարձրացրել, թե՛ ես դուրս չեմ գալիս ու վերջ: Թատրոնի աշխատողներն էլ նախկին ղեկավարի թիկունքին կանգնած են: Բանը հասել է նրան, որ փոխնախարար **Նազենի Ղարիբյանը**, ոսկիակներում են միջանցել, որ Գայանե Կարադեյանը նոր տնօրենի առաջ թատրոնի դուռը բաց անի, կնիքն ու բանալիները նրան տա: Նախկին տնօրենի կարծիքով՝ Նազենի Ղարիբյանը թատրոնի ղեկավարի դասում իր ուզած մարդուն է նշանակել:

Մայր թատրոնում էլ արժանապատիվներ խաղաղ չեն: Տնօրեն **Վարդան Մկրչյանը** թատրոնի նախկին գեղարվեստական ղեկավար, հետագայում ռեժիսորի հասիք զբաղեցրած **Տիգրան Գասպարյանին** ազատել է աշխատանքից: Պատճառը՝ 3 տարի նա ոչ մի բեմադրություն չի արել, բայց բավականին բարձր աշխատավարձ է ստացել: Տիգրան Գասպարյանն էլ իր հերթին է մեղադրում թատրոնի ներկա ղեկավարությանը, թե իրեն թույլ չեն սվել ներկայացում բեմադրել:

Ինչ տարին սկսվել է, ղեկավար կառույցներում աշխատողները ահուրդողվել են աշխատանքի գնում: Մեկուկես ամիս, Գյուլաստանության, Սփյուռքի, Սպորտի նախարարությունների աշխատողները գիտեն, որ մեկ-երկու ամսից գործազուրկ են լինելու. Հանրային հեռուստատեսության «Լուրերի» հին աշխատողների հետ նոր տնօրեն **Պետրոս Ղազարյանն** այլեւս

ները ֆեյսբուքյան **ֆունքներ**ի մակարդակից վեր չեն բարձրանում: Այդպես էլ կա. «Ֆեյսբուքում» **վիրտուալ** աշխույժ կյանքով զբաղվող, հասարակական տարբեր հարթակներում գործած անձինք դեմքերի բերանով, շատ ղեկավարներն հայտնվել են ֆաղափականության մեջ: Ու հիմա դեռ է օրենքներ գրեմ, երկրի աղաքայի հեռանկարը կառուցեն: Եվ ընդդիմություն էլ չկա, որ գոնե մասնագետի, զգաստացնի, ռեյտերի վրա դնի: Ամենասարսափելին՝ չունենալ ազգային, ղեկավար մասնագետներ ու սկզբունքներով կերպար կամ ֆաղափական ուժ: Հասարակ բանը չգիտեմք՝ ովքեր են գրել մեր հիմնի երաժշտությունն ու բառերը, ղեկավար դրոշի գույներն ինչ են խորհրդանշում, ով է գինանալի նկարիչը: Թվում է՝ մանրուկ է, բայց մարդու, ֆաղափական գործի կերպարը, շեսակն է բնորոշում ու բնութագրում:... Սա՛ խորհրդարանում:

Խորհրդարանից դուրս էլ կյանք կա: Արտախորհրդարանական ընդդիմադիր ուժերն ուրվագծվում են. ճիշտ է, առայժմ սոցցանցային կարգավիճակով, բայց դե գիտեմք, որ ամեն ինչ սոցցանցերից էլ սկսվում է: Զանի որ ընդդիմության տեղը թափուր է, վակուում, ուրեմն այն դեռ է լցվի: Սերժ Սարգսյանի, Ռոբերտ Զոհարյանի շուրջը համախառնված ֆաղափական ընդդիմադիր ուժեր հորիզոնում դեռ չեն երևում, ՀՀԿ-ն էլ կարծես հաղաղում է: Փոխարենը հաճախ են հնչում նախկին դեպուտատ **Սիմոն Սիմոնյանի**, նաեւ ներկա նախագահ **Արմեն Սարգսյանի** անունները՝ որդես դրոշմա-ցիալ ընդդիմադիրներ: Հասկալիս Արմեն Սարգսյանն առայժմ շատ զգույս է գործում, բայց նրա նկատմամբ հանրության համակրանքն ու վստահությունն ակնհայտ են: Այնպես որ, եթե նոր իշխանությունները կառուցողական, բարեփոխիչ ֆայլեր չանեն, ասիճանաբար ձեւավորվելու է ընդդիմության ղեկավարը: Իսկ որեքու ղեկավարից, այնտեղ՝ առաջարկ: Կարգային սովը դեռ շատ է խեղճացնելու նոր կառավարությանը, եւ չի բացառվում, որ մենք էլ բռնենք Ուկրաինայի ճանապարհը՝ կարգեր բերենք դրսից, անգամ՝ ոչ հայ:

ԱՐՏԱՍՅԱՆ ԱՐԱՄՅԱՆ

«Կարինե»ի բեմական ուղին Ե՛

30 տարվա ընդմիջումից հետո Երևանյան օպերային բեմում 2018-ի օգոստոսի 18-ին, այնուհետև՝ դեկտեմբերի 19-ին նորագված բեմադրությամբ, ռեժիսոր, դերասան Ժիրայր Բաբաջանի բեմադրությամբ եւ ղեկավարությամբ ներկայացվեց հայ մեծանուն կոմպոզիտոր, հայ օպերային արվեստի հիմնադիր Տիգրան Չուխաճյանի «Լեբելբիջի Յոր-Յոր աղա» կոմիկական օպերան՝ «Կարինե» անվանումով:

Որպես «Կարինե» օպերան 2 գործողությամբ՝ այն 2014 թվականին բեմադրվել է մինչ օրս էլ ընդգրկված է Հակոբ Պարոնյանի անվան երաժշտական կոմիտեի հայկական թատրոնի խաղացանկում՝ Երվանդ Ղազանյանի բեմադրությամբ:

Երևանյան բեմում Տիգրան Չուխաճյանի այս անմահ ստեղծագործությունն առաջին անգամ բեմադրվել է 1943-ին՝ նույն երաժշտական կոմիտեի թատրոնում, իսկ Ա. Ստեփանյանի անվան օպերային եւ բալետի ակադեմիական թատրոնում՝ 1951-ին, Արսենի Ավագյանի խմբագրությամբ եւ երաժշտական լրացումներով:

1988 թվականին օպերային բեմում վերջին բեմադրությունն իրականացրել է Տիգրան Լեւոնյանը՝ վերականգնելով «Լեբելբիջի Յոր-Յոր աղա» վերնագիրը, գրել նոր լիբրետո: Երևանյան բեմադրություններում դերերը կատարել են հայ երգարվեստի այնպիսի մեծանուններ, որոնք իրենց հետ զոհարարեցին Սիհրան Երկաթը, Նար Հովհաննիսյանը, Սարիա Չուխաճյանը եւ այլք:

Ընթերցողի հիշողությունը թարմացնելու նպատակով ներքին, որ «Լեբելբիջի Յոր-Յոր աղա» կոմիկական օպերան Տիգրան Չուխաճյանը գրել է 1874 թվականին՝ դերասան, երգիչ, թարգմանիչ Թավադոս Նալբանդյանի լիբրետոյի հիման վրա եւ առաջին անգամ այն բեմադրվել է 1875-ին՝ Կ. Պոլսում: Ըստ դատարանական լիբրետոյի՝ 1887 թվականի դրությամբ արդեն տեղի է ունեցել 104 ներկայացում: Չուխաճյանի այս կոմիկական օպերան համարվում է նրա ամենահաջողակ բեմական կյանք ունեցող ստեղծագործությունը՝ հայ եւ օտարերկրյա հանդիսատեսի կողմից վայելելով շուրջ մեկուկես դար իր հաջողությամբ եւ գնահատմամբ:

«Լեբելբիջին» ունեցել է լայն աշխարհագրություն. գրեթե շուրջ մեկ եւ կես հարյուրամյակում ներկայացվել է Կ. Պոլսում, Ջնյուզեյիայում, Ադրիանապոլսում, Եգիպտոսի Կահիրե եւ Ալեքսանդրիա քաղաքներում, Սիրիայում, Լիբանոսում, Եվրոպայում՝ մասնավորապես Բուլղարիայում, Ռումինիայում, Ֆրանսիայում, Հունաստանի քաղաքներում՝ Աթենքում եւ Սալոնիկում, Կիոտոսում եւ այլ հունական կղզիներում, ինչպես նաեւ ամերիկյան մայրցամաքում՝ Կալիֆոռնիայում եւ ԱՄՆ-ում:

Հայտնի է, որ Չուխաճյանի երաժշտության մեկը իր օպերաները Փարիզում բեմադրել էր, ինչը նրա կենսագրության օրոք չհաջողվեց: Փարիզում «Լեբելբիջին» հնչել է 1931-ին, 1938-ին, 1942-ին, իսկ փարիզյան վերջին բեմադրությունը տեղի է ունեցել 2005-ին հենց Ժիրայր Բաբաջանի ջանքերով եւ ղեկավարությամբ, որը նաեւ հիմնադրել է ղեկավարում է Փարիզի «Տիգրան Չուխաճյանի միջազգային ինստիտուտը»՝ մինչ օրս էլ մեծազույց նվիրումով եւ ահռելի ջանքերով իրականացնելով մեծ Հայի, ժամանակի երեւելի կոմպոզիտոր-երաժիշտ ստեղծագործական ժառանգության պահպանման եւ հանրահռչակման դժվարին գործը:

Այսօր, օպերային բեմի 30-ամյա ընդմիջումից հետո կրկին Երևանյան հանդիսատեսը հնարավորություն ունեցավ (եւ կարծում ենք, դեռ կունենա) նոր բեմադրությամբ ունկնդրելու այս հրաշալի, վառ մեղեդայնությամբ հանրահայտ ստեղծագործությունը:

Բեմադրությունը ռեժիսորն իրականացրել է Ա. Ստեփանյանի անվան օպերային եւ բալետի ակադեմիական թատրոնի ղեկավար Երևանյանի ղեկավարությամբ: Բեմադրությունը ռեժիսորն իրականացրել է Ա. Ստեփանյանի անվան օպերային եւ բալետի ակադեմիական թատրոնի ղեկավար Երևանյանի ղեկավարությամբ:

Ռեժիսորը փաստում է, որ այս բեմադրությունն աննախադեպ է, քանի որ 2010-ին վերջապես գտնվել է Չուխաճյանի ձեռքում կատարված գործիքավորումը, եւ այս բեմադրության ժամանակ նվագախումբը կատարել է օրիգինալ

ղարհիտ: Նշենք, որ սարքեր սարհներին զանազան երաժիշտներ իրենք են կատարել գործիքավորումը՝ հիմնվելով դաժնամուրային նվագամասերի վրա:

3 գործողությամբ օպերան (ինչպես եւ նվագ է համերգային ազգային, փաստորեն ռեժիսորը եւս հակված է «Լեբելբիջին» օպերան ժամրին դասելուն, քանի որ որոշ երաժշտագետներ համարել են կոմիկական օպերա), կատարումը հայրենական օպերային բեմի համար մեծ թարմություն է: Երկար սարհներ է, որ Երևանյան օպերային բեմում չեն ներկայացվել օպերային կամ կոմիկական օպերային ժանրի ստեղծագործություններ, այն էլ՝ հայ հեղինակի: Սյուա կողմից էլ, միջոց հաճելի է ծանոթանալ երիտասարդ ուժերի հետ, որոնք վաղվա օպերային թատրոնի արագաճող մեծ կերտներ:

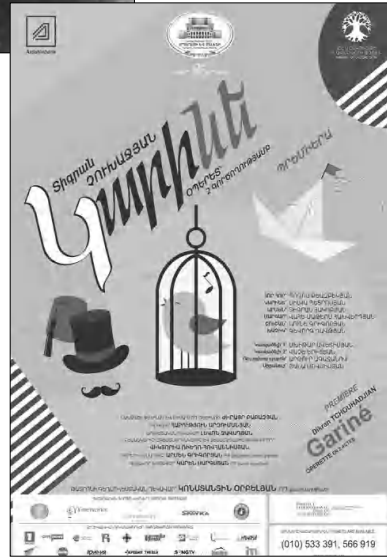
Ինքը՝ Ժիրայր Բաբաջանը իրեն եւս ներգրավել է ներկայացման մեջ, խոսակցական հասկանում իր մեկնաբանությունների միջոցով օգնելով հանդիսատեսին ներթափանցել 19-րդ դարավերջի Պոլսի մթնոլորտի մեջ եւ ըմբռնել սյուժեն: Սյուժեում Բաբաջանն առաջ է բերել հայ երիտասարդների կողմից Պոլսում թատրոն ստեղծելու գաղափարը, եւ այդ գաղափարի ներքին է ծավալվել Արմենի եւ Կարինեի սիրո ժամանակը:

Դերերում հանդես են գալիս Սիլվա Պետրոսյանը (Կարինե), Տիգրան Հակոբյանը (Արմեն), Պողոս Բեազբեկյանը, Կիմ Սարգսյանը (Յոր-Յոր), Արսեն Գեւորգյանը (Մարգար), Անուշ Մարտիրոսյանը (Շուկան), Ժիրայր Բաբաջան (հաչիկ) եւ այլք:

Պես է փաստենք, որ երիտասարդ երգիչների կողմից խոսակցական հասկանալի արեւմտահայերեն փայլուն եւ համոզիչ արտաբերումը մեծ հետաքրքրություն էր առաջացնում, հանդիսատեսին էլ հնարավորություն տալիս առնչվել հայերենի այս բարեհնչյուն եւ բաղաձայն ձյուղին:

Ներկայացումն առանձնանում էր վառ թատրոնայինությամբ եւ գեղեցիկ դերերով, վարդապետներն էին հնչյուն նվագախումբը ու երգչախումբը՝ դիրիժոր Հարություն Արզումանյանի ղեկավարությամբ:

Տեսալուսային գեղեցիկ ձեւավորումը, բեմի ձեւավորման եւ բեմական զգեստների թարմ, գունեղ եւ նորարարական լուծումները, երիտասարդ երգիչների արհեստավարժ երգեցողությունն ու արտաբերված դեր երկար կմնան երաժշտաբան հանդիսատեսի հիշողության մեջ:

1920-ականների գերմանական կինոն՝ Երևանում

«Լույս, կամերա, Սարոյան» վավերագրականը Ֆրեզնոյում հունվարի 25-ին

գերմանացի մեծագույն վարդապետների 5 լիաներած եւ մի քանի կարճամետրաժ գրվագործոցները կցուցադրվեն մինչեւ փետրվարի 27-ը՝ յուրաքանչյուր չորեքշաբթի՝ ժամը 19:30-ին: Հանդիսատեսը բացառիկ հնարավորություն կունենա դիտել ֆիլմեր, որոնք հասուկ այս առիթով թարգմանվել են հայերեն: Ծրագիրն ընդգրկում է Ռոբերտ Վիենի «Բժիշկ Կալիգրաֆի աշխատանքային» (1920), Ֆրիդրիխ Վիլիելմ Մուլնաուի «Վերջին մարդը» (1924), Ֆրից Լանգի «Լրեսները» (1928), Գեորգ Վիլիելմ Փաբսթի «Պանդորայի տուփը» (1929), ավանգարդիստական կարճ ֆիլմեր (բեմադրիչներ՝ Վալթեր Ռոպման, Հանս Ռիխթեր, Վիլհելմ Էգելինգ, Օսկար Ֆիլիպսեր), Վալթեր Ռոպմանի «Բեռլին՝ մեծ քաղաքի սիմֆոնիան» (1927) ֆիլմերը: Նվագած կինոնկարները մեծադեպ ազդել են կինոարվեստի հետագա զարգացման ու կայացման վրա եւ առաջուր դադարեցնում են իրենց հոշակը: Ա. Բ.

Ֆրեզնոյի համալսարանի Հայկական ուսումնասիրությունների կենտրոնը, Վիլյամ Սարոյանի տուն-թանգարանի համագործակցությամբ, համալսարանի «Սաթըլայթ» ուսանողական միության դաշինքում հունվարի 25-ին հանդիսատեսին է ներկայացնելու «Լույս, կամերա, Սարոյան» վավերագրական ֆիլմը, նվիրված Պոլիցիեր եւ Օսկար մրցանակների արժանացած, համաշխարհային հռչակ վայելող գրող, դրամատուրգ եւ արվեստագետ Վիլյամ Սարոյանի կյանքին ու գործունեությանը:

Ընթանի անդամների եւ ընկերների հետ հարցազրույցների հիման վրա նկարահանված ֆիլմի ռեժիսորն է Հարութ Շահյանը, որոշույցները՝ Արա Բաղդասարյանը:

Ամերիկահայ գրականագետ եւ լրագրող, դոկտ. Օշին Զեչեչյանը սարհներ Երևանում մեծ ժամանակ էր անցկացնում, իսկ Սարոյանի մահվանից հետո գլխավորել էր երեք հոգուց բաղկացած այն համաձայնությունը, որ Սարոյանի աշխարհի մի մասը փոխադրեց Երևան, որ 1982-ի մայիսի 29-ին հողին հանձնվեց Ազգային թանգարանում: Զեչեչյանի դեռեւս 1978-ի օգոստոսին Սարոյանի հետ անցկացրած հարցազրույցի այն հարցին, թե «ինչո՞ւ գրող եղավ եւ ո՞ր գրից եւ ամենաբացարձակը», Սարոյանը լուրջաբար պատասխանել էր. «Կը կարծեի, որ յոթիս փոխել աշխարհը, որ փառս մըն է: Նաեւ կըզեղի փոխել մարդ արարածը: Չեմ գիտեր՝ յաջողեցա՞յ իմ ջանքերու մեջ, բայց մտածեցի փորձ մը ընել: ...Կը խորհիմ, թե Երևանը գրողներէ ազդուած են, բոլոր գրողներու մեջ, բայց ամենէն Երևանը ազդուած են գիրքերու ամենէն ղարգէն՝ Հիմ եւ Նոր Կտակարանէն՝ Սուրբ գիրքէն»: Հ.Օ. (The Arm. Mirror-Spectator)

Հունվարի 23-ից «Ֆիլմադարան» կինոմոսկոպիի զարգացման ՀԿ-ն ու Երևանի «Գյոթե» կենտրոնը կներկայացնեն 1920-ական թվականների գերմանական կինոյին նվիրված հասուկ ծրագիր «Գյոթե» կենտրոնում (Մեք Սկրսյան 1): Համաշխարհային կինոյի

Շահեն ԽԱՉՍՏՐՅԱԼ

Թանգարանների գինվոր

Մարտոս Սարյանի մասին գրել էին «Ազգ» թերթի սեղանաբերյան համարներից մեկում: Հոդվածի կենտրոնում հարեանցի նշվել էր իմ՝ նրա անունը կրող թանգարանի մասին: Տեղեկություններ են այժմ համառոտ ներկայացնել 38-40 տարիների իմ գործունեության որոշ հանգրվաններ, ավելացնելով, որ այդ բոլոր տարիներին աշխատելու են թանգարանում:

Ս. Սարյան. «Հայասան»

1960-ին ընդունվել են աշխատանքի Երեւանի Պետական թանգարանի, որից հետո մեկնել Լենինգրադի Գեղարվեստի ինստիտուտ: 1965-ին առիթ է եղել Եվրոպայում մասնակցել Սարյանի արվեստի ցուցադրությանը: Ոգեւորվելով՝ մասնակցել են ուղարկել Վարդեսին: 1967-ին Սարյանը ընդունել է ինձ որդես իր թանգարանի սնունդ: Մինչ այդ հորս հետ մասնակցել են թանգարանի շինարարական մի շարք աշխատանքների, դասավորել նկարների ցուցադրումը: Նույն օրերին կարողացել են Երեւան բերել գիշերային մի նկար: Սարյանը 1911-ին Եգիպտոսում իր նկարած այդ գործը ընդունել է որդես «հրաշալի դասեր»:

1921-ին ինձ իր հետ Երեւան էր բերել այդ նկարը, որը 1929-ին հանվել էր ցուցադրությունից: Ինձ կարողացել են այդ երկու դասական նկարները 1960-ին բերել հայրենիք:

Սարյան թանգարանում մտադրվել են, որ ցուցադրվի Այվազովսկու հայկական նկարները: 1979-ին խորհրդային սարքերից մեկնալով բերել են եւ Սարյան թանգարանում ցուցադրել դրանք, որոնցով հիացել է ողջ ժողովուրդը: Այվազովսկու հայկական թեմաներով նկարներից գտել եւ լուսանկարները ուղարկել են Լենինգրադի եւ Մոսկվայի թանգարաններին իմ գործընկերներին, որոնք հաստատել են դրանց հայկականությունը եւ դրանց հայկականությունը եւ նույնպես ժողովուրդը: Ի դեպ, Այվազովսկին 1845-ին, 27 տարեկանում, կաթողիկոս Աւսարակեցուն նամակ է գրել. «...Իմ դասարանականությունն է ծառայել հարազատ մեր ժողովրդին եւ նրա մշակույթին»:

Տարիների ընթացքում կարողացել են Սարյանի բացառիկ նկարները տարբեր ֆաղափներից Հայաստան բերել, ընդամենը 74 նկար, որից շուրջ 60-ը մշակական ցուցադրության են: Այդ նկարները մասամբ նվիրվել են, իսկ մի մասն էլ գնված են:

Ես լուս էլույթներ են ունեցել եւ գրեք հրատարակել մեր մեծ նկարիչների մասին: 2001-ին, Ֆրանսիայի Անիթ ֆաղափ Պիկասոյի թանգարանում, երկու ամսվա ընթացքում, Սարյանի նկարների իմ կազմակերպած ցուցահանդեսն անցել է բարձր գնահատմամբ: Սարյանի ցուցահանդեսներ են կազմակերպել նաեւ ռուսական տարբեր ֆաղափներում, ելույթներ են ունեցել Ֆրանսիայի երեք ֆաղափներում, ինչպէս նաեւ Անգլիայում, Իտալիայում, Իսպանիայում, Սիրիայում, Լիբանանում:

1990-ին ՀՀ մշակույթի նախարար հայտնեց, որ երեք ամիս աշխատելու են Պետական թանգարանում, որովհետեւ սնուցումը հիվանդ է: Համաձայնեցի, կարող էի այն-

տեղ գնալ առավոտյան, իսկ ցերեկը լինել Սարյան թանգարանում: Աշխատեցի 13 տարի, օգնել են կառույցներ անել Պետական թանգարանում, նաեւ ընթերցել լավագույն 34 նկար, 10-ը Այվազովսկու, որոնցից 4-ը՝ լրիվ հայկական: Իմ ջանքերով Ռուսական բաժնից Այվազովսկու նկարները ներկայացվեցին հայկական արվեստի բաժնում: 1903-ին ազատվելով Պետական թանգարանից, լրիվ կառուցեցի Սարյան թանգարանին:

2005-ին նոր նշանակված մշակույթի նախարարին համոզում են ինձ հեռացնել Սարյան թանգարանից: Դրանում մնալով 73 տարեկան հասակում՝ աղբյուր են մահամերձ վիճակում, ոչ թե մյուսական, այլ խորը հիասթափության դասառնով: Ի դեպ, ամեն տարի ինձ հրավիրել են Անգլիա՝ Լոնդոնի թանգարան, նկարներ ստուգելու, այդ թվում վերջին անգամ՝ Սարյանի տասնից ավելի նկար...:

Ամիսներ անց Ամենայն հայոց կաթողիկոս Գարեգին Բ-ն գանձահարեց եւ ինձ հրավիրեց իր մոտ եւ հաջորդ օրը ճանապարհ Մայր աթոռի թանգարանի վարիչ: Հին ժամանակներում ներկայացված են աշխարհահռչակ Արշիլ Գորկու (Ռուսանիկ Արոյան) նկարների լուսանկարները: Իսկ հաջորդ դասի ժամանակ ներկայացված են Այվազովսկու հայկական լուսանկարները: Իսկ մեկ տարի հետո մյուս դասի ժամանակ հայ նկարիչներից 90 թանգարանում ստացվեցին, նաեւ Փարիզից 20 նկարներ նվիրեցին...: Մի ֆանի տարի առաջ նոր թանգարան հիմնվեց Ս. Էջմիածնում: Ֆրանսիայում աղբյուր Հովհաննես Չիլինգիրյանը բազմաթիվ նկարներ է նվիրել, նաեւ Այվազովսկու մեծադիր կսավը: Բա-

րերարի հայթայթած միջոցներով կառուցվել է թանգարանը՝ Ռուբեն Սեւակի անունով:

Շամանակին Երեւանում օգնել են ժամանակակից արվեստի թանգարանի գոյամանը: Էջմիածնում աշխատելով օգնել են նաեւ Շուշի ֆաղափ թանգարանի կազմակերպմանը, Երեւանում Արվեստի թանգարանը, նաեւ Գյումրիում, Դիլիջանում, Ալավերդիում, Աւսարակում...: Կարողացել են նաեւ տղաբերել հայրենի նկարիչների 15 գրեք, նաեւ Սարյանին եւ Այվազովսկուն նվիրված, որոնք տղաբերել են Սամարա ֆաղափում, նաեւ՝ Ֆրանսիայում, Իտալիայում, Բելգիայում (արարեքեք), ինչպէս նաեւ Ամերիկայում, որտեղ տղաբերել են նաեւ Միգաս Ավեսիսյանի եւ Հակոբ Հակոբյանի մասին գրեք: Այվազովսկու մասին գրած գրեք, նրա հայկական կսավների լուսանկարներով, տղաբերել են 7 լեզվով, նաեւ՝ Սարյանի մասին 8 գրեքը՝ 4 լեզվով:

2017-ին, Այվազովսկու 200-ամյակին ցուցահանդես է կազմակերպվել Մոսկվայի Տրետյակովյան թանգարանում: Տնօրենը Ս.Գալինան ինձ հրավիրել է, որդեսից հոդվածներ գրեք ծովանկարչի եւ նրա եղբոր՝ Գաբրիել արեթիսկոպոսի մասին, որոնք տղաբերել են ռուսով: Նրա առաջարկով օգնել են ցուցահանդեսի հայկական նկարներով ներկայացմանը:

Վերջերս, 2018-ի նոյեմբերի 28-ին, Այվազովսկու Մոսկվայի հայկական հայտնությանը արձագանք սվեց Երեւանը: ՀՀ Կենտրոնական բանկը նոր 20-հազարանոց թղթադրամ թողարկեց Այվազովսկու դասերով: Դա համարում են նաեւ իմ անձնական սխրանք:

Տարեկան ՀԱՄԱՐՁՈՒՄՅԱԼ

Ելնում է մի նոր Երեւան

Գոյություն ունեն արվեստի սեսակներ, որոնք այս դասին առավել ֆան արդիական են, սակայն զարմանալիորեն կրավորական դիրք են գրավում մեր մշակույթի մեջ:

Պատասառ, դյակաս, ազդագիր, այժմ նաեւ՝ դոստեր... Գրաֆիկայի այս ենթասեսակը, որ ծնունդ է առել դեռեւս 19-րդ դարում, աչքի է ընկնում կիրառության կարճատեւությամբ, սակայն հենց դրանով էլ դասնամակարդակ են այդ արվեստի բազմաթիվ առանձնահատկություններ: Գեղարվեստական հակիրճ արտահայտչաձեւեր դասնազոր, բայց իմաստային առումով սարողունակ դասառը նպատակ ունի առավելագույն սոցիալիզմ եւ հիպոդոլ սեւ ունենալ, ֆանգի դա է վերջինիս իրական առաւելությունը:

կազմակերպվել է «Մշակույթն ու արվեստը հանուն խաղաղության» կրթափաշարական հի-ի նախաձեռնությամբ, ՀՀ մշակույթի նախարարության եւ ՀԲԸՄ Հայաստանի վարչության աջակցությամբ: Մի ֆանի տարի ներկայացնում են 19-րդ դարի վերջից մինչեւ մեր օրերը Երեւանում ստեղծված եւ ֆաղափն նվիրված բազմաթիվ դասառներ: Ցուցադրության մեջ տեղ են գտել նախախորհրդային ցրգանի թատերական եւ համերգային ազդագրերը, խորհրդային ցրգանից՝ սոցիալական եւ «ֆաղափագու կրթության» դասառը, ֆիլմերի, ցուցահանդեսների ազդագրեր եւ Երեւանին նվիրված դասառներ, ինչպէս նաեւ հայկական ժամանակակից

դասառային արվեստի օրինակներ: Նախագծի համադրողներն են **Ջաֆար Դեմիրճյանն ու Արթուր Աթայանը**, համակարգողը՝ **Նարե Զիրոյանը**:

Ցուցահանդեսի շնորհիվ Երեւանյան հանդիսատեսին հնարավորություն

ընձեռնվեց ակամատես լինելու հայկական դասառի զարգացման տարբեր փուլերին, արժեւորել վերջինիս կրած գեղարվեստական փոփոխությունները եւ, ի վերջո, հետեւել մայրաֆաղափ գրեթե մեկդարյա մշակույթային կյանքի դասառության ընթացքին: Հեխորհրդային Երեւանի մշակույթային կյանքի զարգացման ընթացքի վարիչներումները

դասնամակարդակ են բազմաթիվ թե՛ դրական, թե՛ կասկածազոր գործոններով: Մի կողմից սոցիալապետ ծանր ու դասերազմական իրավիճակ, մյուս կողմից՝ դոզմաներից գեր ազատություն, իսկ ամենաբարդը՝ արեւմուտից արագ ներթափանցող նոր տեղեկատվության եւ տեխնոլոգիական գերարագ առաջընթացի ընկալման եւ ընդունման խնդիրը:

Վերը նկարագրված իրականությունը լուս տարբեր անդրադարձ ունեցավ յուրաքանչյուր արվեստագետի կյանքում: Ի՞նչը մերժել, ո՞րն ընդունել, ի՞նչ դասառներ եւ ի՞նչ ավելացնել, ահա՛ այն լուրջ խնդիրները, որոնք էադես տեղ է ազդեցիկ 20-րդ դարավերջի եւ 21-րդ դարասկզբի հայ արվեստի նկարագրի վրա:

Երբ երկիրը դասառագրի մեջ էր եւ սոցիալապետ լուս ծանր վիճակում, ֆաղափամայրը սխուր կերտարան ստացավ: Առանց լուսակրթության, առանց նոր հառնող ճարտարապետական կողմերի Երեւանը օր օրի սխուր եւ անուր սեւ էր ստանում: Էլեկտրաէներգիայի գրեթե բացա-

կայության դասառով փակվեցին կինոթատրոնները, թատրոնները նույնպես սակավաթիվ էին ու գովազդը եւս մեծ դասանշարկ չուներ: Նման իրավիճակում դասառի դասանշուն ու անհրաժեշտությունը եւս մղվեց՝ երկար մի ժամանակահատված թողնելով դասարկություն:

Պատերազմի ավարտից հետո իրավիճակն աստիճանաբար սկսեց փոփոխվել, այժմ խնդիրն այլ հարթության վրա է: Համակարգչի ընձեռնած տեխնոլոգիաները նոր հնարները մի կողմից հեշտացրեցին դասառի ստեղծման գործընթացը, մյուս կողմից դա կասկածազոր նկարչի երեւակայությունն ու ինչ-որ առումով մակերեսային վերաբերմունք թեկարեց: Պատերազմի կերտարան համարելու հնարավորությունը հեշտացնում էր գործը, իսկ համակարգչում ամփոփված գունային ու տարածական անսահման հնարավորություններն ադառնում մի ֆանի անգամ ավելի տղաբերիչ ու ցայտուն սեւ:

Չմայած փողոցային վախանակներին եւ կինոթատրոններում ու թատրոններում առկա օրեցօր փոփոխվող բազմաթիվ գովազդային դասառներին, գրաֆիկայի այդ ենթասեսակը, կարծում են, կարի ունի վերանայելու գեղարվեստական որակներն ու րովանդակային մասի շեշտարկությունը: